

UNIVERZA V LJUBLJANI

EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

REGULACIJA ZAVAROVALNIŠTVA V AVSTRIJI IN SLOVENIJI

Ljubljana, junij 2003

URŠULA HOČEVAR

KAZALO

1 UVOD	1
2 REGULACIJA ZAVAROVALNIŠTVA NA NACIONALNI OSNOVI	2
2.1 VZROKI UREJANJA ZAVAROVALNIŠTVA	2
2.2 VRSTE UREJANJA	3
2.2.1 UREJANJE IZDELKA	3
2.2.2 UREJANJE CENE	4
2.2.3 UREJANJE REZERV	4
2.3 POMANKLJIVOSTI UREJANJA ZAVAROVALNIŠTVA	5
2.4 REGULACIJA ZAVAROVALNIŠTVA V EVROPSKI UNIJI	5
2.4.1 PRAVNI RED EU IN POMEMBOST ZA ZAVAROVALNIŠTVO	5
2.4.1.1 Primarno pravo	6
2.4.1.2 Sekundarno pravo	8
2.4.2 DIREKTIVE EVROPSKE UNIJE NA PODROČJU ZAVAROVALNIŠTVA	8
2.4.2.1 Premoženjsko zavarovanje	9
2.4.2.2 Življenjsko zavarovanje	11
2.4.2.3 Ostale direktive	11
2.4.3 EVROPSKI ZAVAROVALNIŠKI TRG	13
3 PRIMERJAVA AVSTRIJSKEGA ZAKONA O ZAVAROVALNEM NADZORU (VersicherungsAufsichtsGesetz) IN SLOVENSKEGA ZAKONA O ZAVAROVALNIŠTVU	14
3.1 KRATKA PREDSTAVITEV OBEH ZAKONOV IN DRŽAVNIH ZAVAROVALNIH NADZORNIH ORGANOV	14
3.2 SPLOŠNA UPORABNOST ZAKONOV IN NJUNA VELJAVNOST	16
3.3 USTANOVITEV ZAVAROVALNICE IN NJENO DELOVANJE	18
3.3.1 POSTOPEK USTANOVITVE	18
3.3.1.1 Dodelitev koncesije oziroma dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov domačim zavarovalnicam	18
3.3.1.2 Dodelitev koncesije oziroma dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov tujim zavarovalnicam	22
3.3.2 POSLOVANJE ZAVAROVALNIC	24

3.3.3 USTANOVITEV IN DELOVANJE DRUŽBE ZA VZAJEMNO ZAVAROVANJE	26
3.3.4 ZAVAROVALNE DELNIŠKE DRUŽBE	32
3.4 UREDITEV FINANČNEGA POSLOVANJA	34
3.4.1 KAPITAL, KI JE POTREBEN ZA OBVLADOVANJE TVEGANJ	34
3.4.1.1 Kapital zavarovalnic	34
3.4.1.2 Kapitalska ustreznost zavarovalnice	36
3.4.1.3 Zavarovalno tehnične rezervacije	38
3.4.1.4 Kritno premoženje in omejitev naložb, ki ga sestavljajo	40
3.4.1.5 Kritni sklad	43
3.4.2 POSLOVNA POROČILA IN POSLOVNE KNJIGE	43
3.5 NADZOR ZAVAROVALNIC	46
3.5.1 DODATNI NADZOR	48
3.5.2 SODELOVANJE S TUJIMI NADZORNIMI ORGANI	49
3.6 PRENEHANJE DELOVANJA ZAVAROVALNIC	51
3.6.1 STEČAJ	51
3.6.2 PRENEHANJE VELJAVE ALI PREKLIC KONCESIJE OZIROMA DOVOLJENJA	52
 4 SKLEP	 54
 LITERATURA	 56
 VIRI	 57

1 UVOD

Zavarovalništvo predstavlja danes zelo pomemben gospodarski sektor v državi. Da bi se izboljšale možnosti oziroma ohranile obstoječe, se je uvedla strožja ureditev poslovanja zavarovalnic. Njen namen je ohranjanje likvidnosti in solventnosti zavarovalnic na visoki ravni.

Evropa stremi po enotnem zavarovalnem trgu. S to željo so prišle tudi potrebe po uskladitvi državnih regulacij. To preoblikovanje je zelo težko, saj so imele države zelo različne nacionalne regulacije. Predvsem so se razlikovale po strogosti. Potrebno je veliko napora, da se sistemi uskladijo v enoten evropski zavarovalni trg.

Države morajo za poenotenje poskrbeti same, s svojimi zakonodajami in z upoštevanjem evropskih zavarovalniških direktiv. Kljub vsem določbam in direktivam pa še vedno nekaj držav članic Evropske unije ne izpolnjuje vseh zahtev, kaj šele ostale države, ki bodo del EU šele postale. Na tem področju čaka Evropsko unijo še veliko dela.

V diplomskem delu sem se z vidika državne regulacije osredotočila na dve državi, ena je že članica Evropske unije, druga še ne, Avstrijo in Slovenijo. Glavni namen dela je primerjava obeh zakonodaj in ugotavljanje, kako državi upoštevata in vključujeta evropske direktive v svoje nacionalno urejanje.

Diplomsko delo je sestavljeno iz dveh delov.

V prvem delu sem predstavila nekaj osnovnih podatkov o regulaciji zavarovalništva. Obravnavani so vzroki in vrste urejanja, predstavljene pa so tudi pomankljivosti državne regulative. Evropske zavarovalniške direktive so zelo pomemben del poenotene evropske regulative, zato se v tem poglavju z njimi tudi malce bolj seznanimo. Predvsem nam bo njihovo poznavanje koristilo v drugem poglavju. Na kratko sem predstavila tudi zgodovino nastajanja sedanje Evropske unije, predvsem dele, ki so pomembni za zavarovalništvo.

Drugo poglavje obsega primerjavo dveh zakonov, avstrijski Zakon o zavarovalnem nadzoru in slovenski Zakon o zavarovalništvu. Zaradi obsežnosti zakonov sem se opredelila na štiri pomembnejša področja. Prvo področje je ustanovitev in delovanje zavarovalnic, sledi ureditev finančnega poslovanja, nadzorovanje zavarovalnic in prenehanje njihovega delovanja. Natančno so opisane dejavnosti obeh najpomembnejših nadzornih organov v državi, Agencije za zavarovalni nadzor v Sloveniji in Nadzornega organa finančnega trga (nem. Finanzmarktaufsichtsbehörde) v Avstriji.

Drugo poglavje je napisano kot primerjava dveh zakonov, zato je zaradi večje nazornosti slovenski del napisan v poševni pisavi.

2 REGULACIJA ZAVAROVALNIŠTVA NA NACIONALNI OSNOVI

2.1 VZROKI UREJANJA ZAVAROVALNIŠTVA

Zavarovalnice se pri svojem poslovanju srečujejo s številnimi tveganji, ki posredno ali neposredno vplivajo na izpolnjevanje obveznosti do zavarovancev. Tveganja so lahko tehnična, naložbena ali druga kot npr. slabo vodstvo, tveganja povezana s poroštvi drugim družbam in podobno (Doler, 1998, str. 87).

Prav zaradi pomembnosti zavarovalnic pri prevzemanju tveganja, vršijo vlade nadzor nad njihovim poslovanjem in urejajo zavarovanje. Ureditev je seveda določena z državno zakonodajo, države članice Evropske unije pa morajo v svoje zakonodaje vključiti tudi direktive Evropske unije. Na to spremembo je pripravljena tudi slovenska zakonodaja, saj so v Zakon o zavarovalništvu vključeni tudi členi, ki bodo stopili v veljavo šele s sprejetjem naše države v EU.

Vzroki za urejanje zavarovanja z vladne strani so naslednji (Hartman, 1994, str. 16):

- **naravni monopol;** država predpiše naravni monopol, da prepreči vstop novih ponudnikov na tržišče. Proizvodnja več podjetij kot enega zaščitenega monopolista v celotnem gospodarstvu naj bi pomenila neustrezno izrabo virov. Če država prepreči vstop drugim ponudnikom in administrativno predpiše naravni monopol, prepreči izbiro tistega, ki je najbolj konkurenčen na osnovi svojih zmožnosti. Obstajajo pa tudi ekonomske ovire, predvsem investicije, ki bi jih zavarovalnice izgubile ob morebitnem kasnejšem vstopu.
- **uničujoča konkurenca;** država se boji upada gospodarske rasti, kar seveda vpliva na celotno blaginjo države. Obstaja razmišljanje, da naj bi uničenje nekega podjetja imelo škodljive posledice za celotno gospodarstvo. Predvsem obstaja tu neko zaupanje zavarovancev, ki ob propadu zavarovalnice izgine, kar se pozna tudi na delovanju drugih zavarovalnic.
- **zunanji učinki;** do njih pride, če je proizvodnja ali poraba nekega izdelka ali opravljanje storitve povezana s prednostmi ali slabimi stranmi tretje osebe (to so tiste osebe, ki niso v tržnem odnosu med udeležencema posla). Tudi te namreč zadeva ali je neko tveganje pokrito ali ne.

Za poslovanje zavarovalnic je značilna stroga državna kontrola, ki je predpisana z zakonom in se nanaša na pogoje ustanavljanja, poslovanja, upravljanja in njihovega prenehanja. S tem je zagotovljena varnost, katere naj bi bili deležni zavarovanci pri posamezni zavarovalnici.

V poslovanju zavarovalnih organizacij varnost predstavlja eno od osnovnih načinov vodenja politike likvidnosti (Bijelić, 1998, str. 275). Poslovne osnove, torej zavarovalni pogoji in ceniki premij, lahko temeljijo na popolnoma gospodarskih načelih, vendar neugodno gibanje škod lahko pripelje do nesposobnosti izpolnjevanja obveznosti do zavarovancev. Posledično prihaja do sozavarovanj in pozavarovanj, predvsem zaradi razpršitve tveganja. Seveda mora zavarovalnica imeti oblikovane zakonsko določene rezerve in seveda tudi zakonsko določene naložbe.

Torej so tudi zavarovalnice do neke mere zainteresirane za državno urejanje zavarovalništva, saj jih to ščiti pred lastno nesolventnostjo, ker je odgovornost zanjo delno prenešana na državo.

2.2 VRSTE UREJANJA ZAVAROVALNIŠTVA

Na zavarovalnem trgu se zavarovalnice srečajo z mnogimi predpisi (Hartman, 1994, str. 21-35). Po Fisingerju povzeta razčlenitev je naslednja:

- obvezno razkrivanje informacij strankam,
- obvezno razkrivanje informacij javnosti,
- od vlade predpisana standardna oblika informacij,
- vladni nadzor solventnosti,
- od vlade predpisane garancije solventnosti,
- nadzor vstopa na trg – dajanje dovoljenj in odobritev,
- ureditev rokov in pogojev zavarovalnih pogodb,
- ureditev investicij,
- ureditev cene in
- ureditev dobička.

Zakonodaje držav, ki urejajo zavarovalništvo, se med seboj največkrat razlikujejo po urejanju izdelka, urejanju cene in urejanju rezerv.

2.2.1 UREJANJE IZDELKA

Zavarovalne pogodbe so proizvodi, ki jih je zelo težko primerjati med seboj. Zato država določi tip pogodbe in pogodbeni jezik, da je razumevanje pogojev malce lažje.

Tako imenovano poenotenje izdelkov prinaša s seboj dobre in slabe strani. Lahko omeji izbiro kupcev, ki povprašujejo po nestandardnih izdelkih, prepreči inovativnost zavarovalnic in daje državi pobudo, da sili k prevelikemu zavarovanju. Seveda pa poenotenje izdelkov olajša kupcem primerjavo in izbiro izdelkov.

Ob veliki množici izdelkov lahko kupec bolje izbere med različnimi izdelki. Vendar njihova velika raznolikost lahko pripelje do tega, da jih zavarovalnica združi, zaradi zniževanja stroškov. Posledica je lahko celo premajhna raznolikost izdelkov.

V obeh zakonodajah, ki sta predmet moje diplomske naloge, je natančno določeno, v katerih zavarovalnih vrstah lahko zavarovalnica deluje. To je določeno pri izdaji dovoljenja, ki je dano na podlagi prošnje. Obstaja možnost, da državna nadzorna organa, na podlagi prošnje po spremembi delovanja v zavarovalni vrsti, le-to odobrita.

2.2.2 UREJANJE CENE

Vzrok za ureditev cene izhaja iz predpostavke, da zavarovalnice ne bi bile sposobne plačati vseh zahtevkov iz zavarovalnih pogodb, če bi se zavarovalne premije preveč zniževale. Posledica uničujoče konkurence naj bi bila preveliko zniževanje premij.

Obstajajo tudi razlogi proti urejanju cen. Predpostavka o odsotnosti omejitve zmogljivosti oziroma o mejnih stroških blizu nič, ki naj bi povzročala nestabilnost trga, v zavarovalništvu ne velja. Potem pa je tu še poslovanje pozavarovalnic, ki je zelo malo regulirano, oblikovanje njihovih cen pa sploh ni predpisano. Po raziskavah, trgi brez regulacije dobro delujejo in na njih ne prihaja do množičnih nesolventnosti.

Države, ki predpisujejo cene zavarovalnih storitev, tudi zahtevajo, da imajo zavarovalnice višje rezerve. Zaradi tega težko ugotovimo, ali je manjša nesolventnost v teh državah posledica predpisanih cen ali posledica zahtev po višjih rezervah.

Ureditev cen se od države do države razlikuje. Ponekod jo računajo na osnovi ocene povprečja vseh škod, povprečnih administrativnih stroškov in povprečnega planskega dobička. Premija, ki je posledica takega izračuna, je ponavadi najvišja dobljena cena vsake zavarovalnice. S tem imajo zavarovalnice še vedno možnost znižanja stroškov.

Druga oblika določanja cene upošteva stroške vsake posamezne zavarovalnice, ki ji dovoljuje še nek določen dobiček. Dobiček je omejen kot odstotek premij ali stroškov.

Z ureditvijo cene si države zagotovijo tudi nadzor odnosa med premijami, ki jih zavarovalnice zaračunajo različnim zavarovancem. V državah, ki imajo zelo močno regulacijo, tako stremijo k enakim premijam za vse zavarovance za določen zavarovalni izdelek. To hkrati pomeni, da

te države ne razvijajo spretno prilagojenih sistemov klasifikacij rizikov. So pa raziskave pokazale, da takšne klasifikacije rizikov zmanjšujejo celotno škodo. Konec koncev lahko ugotovimo, da država tega ne počne zaradi pravičnosti, temveč zaradi predvidevanja stroškov, pospeševanja preventivnih dejavnosti in zmanjševanja subjektivnega rizika.

2.2.3 UREJANJE REZERV

Državna zakonodaja vedno predpiše vrednost rezerv, ki jih mora zavarovalnica imeti, da lahko v vsakem trenutku izpolnjuje obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Ponavadi so te določene po natančni matematični osnovi.

Zavarovalnica mora poslovati tako, da je v vsakem trenutku sposobna pravočasno izpolnjevati zapadle obveznosti (likvidnost) ter da je trajno sposobna izpolniti vse svoje obveznosti (solventnost).

Poleg rezerv za preprečevanje nesolventnosti so zakonsko predpisane tudi zavarovalno tehnične rezervacije, minimalni in zajamčeni kapital, kritni sklad in kritno premoženje, ki mora biti tudi ustrezno naloženo v različne naložbe. Več o tem bom spregovorila v drugem poglavju.

2.3 POMANKLJIVOSTI UREJANJA ZAVAROVALNIŠTVA

Državna regulacija zavarovanja ima po mojem mnenju več argumentov za kot proti. Z državno ureditvijo so zaščiteni zavarovanci in zavarovalnice, tretje osebe, delničarji in seveda država sama. Posledično državna regulacija vpliva na rast gospodarstva v državi.

Vendar pa se pri njej pojavljajo tudi slabosti, kot je zmanjšanje konkurence in delovanje tržnih sil. Državna regulacija lahko domače zavarovalnice diskriminira v primerjavi s tujimi (Aaronovitch, Samson, 1985, str. 25). Tu se uporablja teorija komparativne prednosti. Te prednosti izhajajo iz boljše tehnologije in razpoložljivosti resursov.

Ena od slabosti so gotove višje premije, kot bi lahko bile. Vendar strokovnjaki poudarjajo, da bi se zavarovalnice pod konkurenčnim pritiskom nagnile k preveč optimistični oceni rizikov, izračunale prenizke premije in se kasneje srečale z izgubami (Hartman, 1994, str. 18). Zaradi omejevanja konkurence morajo torej kupci zavarovanj v državah z močno regulacijo plačevati višje premije.

Država naj bi skrbela tudi za prosojnost trga zavarovalnih storitev. S tem bi bila omogočena tudi neke vrste konkurenca. Kupec bi lahko primerjal ponudbe različnih zavarovalnic, vendar

bi si morali biti izdelki do neke mere podobni. To pa bi pripeljalo do manjše raznolikosti in slabe inovativnosti (Hartman, 1994, str. 18). Država lahko na ta način tudi sili k prevelikemu zavarovanju, za katerega sama misli, da je v korist družbi ali pa določeni panogi.

2.4 REGULACIJA ZAVAROVALNIŠTVA V EVROPSKI UNIJI

2.4.1 PRAVNI RED EU IN POMEMBOST ZA ZAVAROVALNIŠTVO

S pojmom pravni red EU (*acquis communautaire*) označujemo pravo, ki se je postopoma oblikovalo v EU in obsega vse predpise, sodne odločbe in druge pravne dokumente skupnosti. Razdelimo ga na primarno in sekundarno pravo.

2.4.1.1 Primarno pravo

Primarno pravo sestavljajo ustanovitvene pogodbe vseh treh skupnosti¹.

Začetek ustanovitve, še takrat Evropske gospodarske skupnosti, sega v leto 1957, ko je v Rimu šest ustanovnih članic podpisalo **Rimsko pogodbo**. Z Rimsko pogodbo je bilo med drugim predvideno tudi oblikovanje skupnega zavarovalniškega trga (Carter, Dickinson, 1992, str. 108). Koncept liberalizacije zavarovalništva v Evropski uniji temelji na treh svoboščinah:

- svoboden pretok kapitala,
- svoboda ustanavljanja podjetij,
- svoboda opravljanja storitev.

Svobodnemu pretoku kapitala morajo države članice dodati še svobodo plačilnih transakcij, prenos denarja preko državnih meja mora biti sproščen. Rimska pogodba dovoljuje posamezni državi omejevanje več vrst gibanja kapitala, če ima plačilno bilančne težave.

Prva generacija direktiv je uzakonila pravico do ustanavljanja podružnic in sestrskih podjetij v drugih državah članicah Evropske unije. Svoboda ustanavljanja pomeni pravico podjetja, s sedežem v Evropski uniji, da lahko ustanovi podružnico v katerikoli drugi državi članici, pod istimi pogoji, kot to velja za domača podjetja (Carter, Dickinson, 1992, str. 155).

Svoboda opravljanja storitev daje pravico zavarovalnicam, da sklepajo zavarovanja in krijejo rizike v drugih državah, neposredno preko državnih mej, ne da bi imele ustanovljene svoje poslovne enote v teh državah (Carter, Dickinson, 1992, str. 156).

¹ Te so: Evropska skupnost za premog in jeklo, Evropska skupnost (bivša EGS) in Evropska atomska skupnost.

Poenotenje zavarovalnega trga bi pomagalo doseči naslednje cilje (Pool, 1990, str. 8):

- zavarovalnicam s sedežem v katerikoli državi članici mora biti dovoljeno ustanoviti podružnice v katerikoli državi znotraj Evropske unije,
- zavarovalnicam je treba dovoliti, da brez podružnic prodajajo vse svoje izdelke po vsej Evropski uniji,
- zavarovalnice naj tekmujejo s ceno, naravo izdelkov in storitvami pod poštenimi in enakimi pogoji,
- za zavarovalnice naj veljajo enaka osnovna pravila za nadzor,
- kupcu mora biti omogočeno, da se zavaruje kjerkoli v Evropski uniji in ima dostop do kateregakoli izdelka,
- preprečiti je treba zavajanje kupcev z neustreznimi metodami prodaje in izdelki,
- nadzor mora biti dovolj blag, da vzpodbuja inovacije,
- trg mora biti dovolj prosojen,
- brokerji in drugi posredniki morajo imeti dovoljenje za delo po vsej Evropski uniji,
- o vseh zavarovalnicah morajo biti na razpolago ustrezne in primerljive informacije,
- če kakšna zavarovalnica propade, morajo biti v istem položaju vsi zavarovanci, ne glede na to, iz katere države članice so oni sami ali njihov posrednik,
- pogodbeno pravo ni nujno poenoteno, a javnost mora biti zaščiten,
- različne davčne obveznosti ne smejo vplivati na izbiro zavarovalnice,
- vsem strankam pri zavarovanju mora biti dovoljen prenos denarja preko mej znotraj Evropske unije in zamenjava valut.

Leta 1985 je Evropska komisija pripravila **Belo knjigo**, v kateri je bil določen rok za vzpostavitev enotnega trga, in sicer do konca leta 1992. Proces oblikovanja notranjega trga pa se začne tako, da se odpravijo ovire mednarodnemu poslovanju. Temu sledi poenotenje predpisov, kar pa naj bi vsaka država storila posebej. Zaradi velikih razlik med ureditvami zavarovanja, je takšno poenotenje zelo težavno.

Leta 1992 pa je bila podpisana Pogodba o EU, tako imenovan **Maastrichtski sporazum** in je povezala vse tri skupnosti v EU, ki pa nima lastnosti pravne osebe. Okrepila se je vloga EGS, ki se preimenuje v Evropsko skupnost, napredki so bili vidni na področju zunanje in varnostne politike ter v pravosodju. Pomemben člen v uveljavitvi Evropske monetarne unije, ki ima pomemben vpliv tudi na zavarovalništvo, je uvedba nove valute, evra. Z uvedbo evra je stopila v veljavo 3. stopnja gospodarske in denarne unije, kot je definirana v maastrichtski pogodbi (Hausmaninger, 2002, str. 76).

Leta 1997 je bila podpisana še **Amsterdamska pogodba**, kot dopolnitev Maastrichtskega sporazuma. Pogodba je posegla predvsem v organizacijo Evropske komisije, Sveta in Parlamenta.

Leta 1995 je bila izvedena zadnja širitev EU, ki sedaj vključuje 15 držav. Kot zadnja je pristopila tudi Avstrija, s 1.5.2004 pa bo njena članica tudi Slovenija skupaj še z devetimi državami.

V okviru EU delujejo številni organi, od katerih so napomembnejši Evropski parlament (ljudsko predstavništvo), Svet (predstavništvo držav), Evropska komisija (izvršilni organ), Sodišče Evropskih skupnosti (ustavno in pravno sodstvo) in Evropsko računsko sodišče.

2.4.1.2 Sekundarno pravo

Sekundarno oziroma izvedeno pravo sestavljajo uredbe, direktive, odločbe sodišča Evropskih skupnosti, priporočila in stališča različnih organov.

Uredbe veljajo neposredno v državah članicah in imajo zato status zakonov. Ker so zadeve glede kazenske in civilne izvršljivosti normalno prepuščene državam članicam, morajo biti v tem pogledu uredbe EU dopolnjene z nacionalnimi določbami. Izdela jih Svet ali Evropska komisija (Hausmaninger, 2002, str. 82).

Direktive morajo države članice vključiti v svojo zakonodajo, prepuščena jim je izbira oblik in metod. Izdaja jih Svet ali Komisija (Hausmaninger, 2002, str. 82).

Odločbe so pravno obvezni posamični akti, ki so naslovljeni na države članice in posamezne osebe (Hausmaninger, 2002, str. 83).

Priporočila in stališča sprejemajo različni organi in niso neposredno pravno obvezna.

2.4.2 DIREKTIVE EVROPSKE UNIJE NA PODROČJU ZAVAROVALNIŠTVA

Kot sem že omenila, je cilj EU na področju zavarovalništva oblikovanje enotnega notranjega trga. Zavarovalnice naj bi imele možnost prodajati svoje proizvode v vseh državah članicah, brez omejitev, kupci pa zaradi tega lahko izbirajo med najboljšimi ponudniki. Da bi to dosegli, je potrebno uskladiti nacionalne regulacije. Po odpravi mednarodnega poslovanja pa nastopijo evropske zavarovalne direktive, ki jih mora vsaka država članica vključiti v svojo domačo zakonodajo, tako da je s tem zagotovljena neka poenotenost na zavarovalnem trgu EU.

Evropske zavarovalne direktive so postopoma prerasle iz pravice do prostega ustanavljanja zavarovalnic ter načela prostega opravljanja storitev v sistem izvajanja zavarovalne dejavnosti v tuji državi članici na osnovi dovoljenja in nadzora domače države članice (Pavliha, 2000, str. 56).

Poznamo tri generacije direktiv na področjih premoženjskega zavarovanja, življenjskega zavarovanja in drugih področjih, ki zajemajo pozavarovanje, sozavarovanje, zavarovalni zastopniki in posredniki, kreditna zavarovanja,...

Avstrija je kot članica EU vključila direktive v svojo zakonodajo, Slovenija pa je z novim Zakonom o zavarovalništvu morala poskrbeti za to, torej da zakon upošteva direktive. Slovenija še vedno nima rešenih vseh problemov v zavarovalništvu, ki so pomembna osnova za prilagoditev slovenske zakonodaje evropskemu pravu. Pomemben korak je bil narejen pri lastninskem preoblikovanju zavarovalnic. S sprejemom novega zakona se je vseeno malce izboljšalo stanje na našem zavarovalniškem trgu, vendar bo potrebno še veliko dela, saj bo na naš trg gotovo prišla tudi tuja konkurenca. Proces odpiranja slovenskega zavarovalnega trga tujemu kapitalu se je moral končati do konca leta 2002.

Evropski pravni red se nenehno razvija. Tako so bile v letu 2001 in 2002 sprejete nove direktive, ki urejajo stečaj zavarovalnic, zato bodo potrebne še nadaljnje spremembe tako v avstrijski kot v slovenski zakonodaji.

2.4.2.1 Premoženjsko zavarovanje

Področje premoženjskega zavarovanja je urejeno s tremi generacijami direktiv in njihovimi dopolnitvami. Namenjene so postopni sprostitev pretoka zavarovalnih storitev in oblikovanju notranjega zavarovalnega trga.

Prva generacija direktiv

Direktiva o uskladitvi zakonov in predpisov, ki urejajo opravljanje premoženjskega zavarovanja (73/239/EEC) se nanaša na pogoje za pristop na zavarovalni trg in opravljanje poslov premoženjskega zavarovanja. Predpisuje pogoje za pridobitev in odvzem dovoljenja, kakor tudi pravila o obvladovanju tveganj. Ta direktiva tudi nalaga državam članicam, da ustanovijo pristojen nadzorni organ, ki ima nadzor nad ustanavljanjem, poslovanjem in prenehanjem zavarovalnic.

Direktiva o odpravi ovir pri svobodnem ustanavljanju na področju premoženjskega zavarovanja (73/240/EEC) nastopi kot dopolnilo predhodni direktivi. Opredeljuje pravice svobodnega ustanavljanja premoženjskih zavarovalnic v drugi državi članici in zagotavlja enake pravice pri poslovanju, kot veljajo za domače zavarovalnice.

Direktiva o zavarovanju pomoči osebam v težavah (84/641/EEC) prav tako dopolnjuje prvo direktivo. Ureja zavarovanje pomoči osebam, ki zaidejo v težave med bivanjem v tujini.

Direktiva o kreditnem in kavcijskem zavarovanju (87/343/87) spreminja in dopolnjuje prvo direktivo. Določa, da lahko kreditna zavarovanja opravljajo vse zavarovalnice, ki izpolnjujejo pogoje za opravljanje premoženjskih zavarovanj.

Druga generacija direktiv

Direktiva o uskladitvi zakonov in predpisov na področju premoženjskega zavarovanja, ki omogočajo učinkovito izvajanje svobodnega opravljanja storitev (88/357/EEC), prav tako dopolnjuje direktivo 73/239/EEC. Ta direktiva predstavlja prehodno rešitev pri oblikovanju notranjega zavarovalnega trga in spodbujanje prostega opravljanja teh storitev v okviru EU. Uvaja dva nadzorna režima nad poslovanjem zavarovalnic:

- pri velikih nevarnostih direktiva odpravlja nadzor nad zavarovalnimi pogoji in premijskimi ceniki, ker zavarovanci zaradi svojega znanja in velikosti ne potrebujejo posebne zaščite, ki velja za druge potrošnike,
- pri množičnih nevarnostih, kjer so zavarovanci fizične osebe, majhna in srednja podjetja, ki nimajo znanj in pregleda nad zavarovalnimi storitvami, pa direktiva ohranja državni nadzor.

Direktiva o zavarovanju avtomobilske odgovornosti (90/619/EEC) spreminja in dopolnjuje obe prvi direktivi, v prvi in drugi generaciji. Z njo so usklajene določbe o svobodnem ustanavljanju in opravljanju storitev na področju zavarovanja avtomobilske odgovornosti s celotnim sistemom premoženjskim zavarovanj.

Tretja generacija direktiv

Direktiva o uskladitvi zakonov in predpisov, ki urejajo premoženjsko zavarovanje (92/49/EEC), dopolnjuje in spreminja prvi direktivi prvih dveh generacij. Ta direktiva odpravlja vse omejitve pri svobodnem pretoku zavarovalnih storitev na območju celotne EU. Odpravlja nadzorni režim iz druge direktive in dosledno uvaja notranji zavarovalni trg, ki temelji na pravilu enotnega dovoljenja in nadzora matične države, ki je izdala dovoljenje. Zavarovalnica, ki je pridobila dovoljenje od svojega nadzornega organa, lahko opravlja zavarovalne posle v drugih državah članicah prek podružnice ali brez pravne navzočnosti kot prosto opravljanje zavarovalnih storitev. Država gostiteljica ohranja nadzor nad zavarovalnico iz druge države članice le na področju obveznih zavarovanj v prometu in dopolnilnih zdravstvenih zavarovanj.

2.4.2.2 Življenjsko zavarovanje

Prva direktiva

Direktiva za uskladitev zakonov in predpisov, ki urejajo opravljanje poslov življenjskega zavarovanja (79/267/EEC), zahteva ločeno opravljanje življenjskih in premoženjskih zavarovanj v ločenih pravnih osebah, pri čemer dopušča, da države članice uredijo nadaljevanje poslovanja obstoječih kompozitnih zavarovalnic pod strogo določenimi pogoji ločenega vodstva obeh zavarovalnih skupin. Direktiva opredeljuje tudi življenjske zavarovalne vrste, kakor tudi določa pogoje za izdajo in odvzem dovoljenja, pravila za oblikovanje zajamčenega kapitala in druge kapitalske zahteve.

Druga direktiva

Direktiva o uskladitvi zakonov in predpisov, ki urejajo opravljanje poslov življenjskega zavarovanja in določbe o spodbujanju svobodnega opravljanja storitev (90/619/EEC), dopolnjuje direktivo 79/267/EEC in določa pogoje za svobodno opravljanje storitev življenjskega zavarovanja na območju celotne EU, ustanavljanje podružnic tujih zavarovalnic in postopke nadzora nad njihovim poslovanjem.

Tretja direktiva

Direktiva o uskladitvi zakonov in predpisov, ki urejajo posle življenjskega zavarovanja (92/96/EEC), dosledno sprošča zavarovalni trg na področju življenjskih zavarovanj z uvedbo enotnega dovoljenja in nadzora matične države. Vsebuje tudi pravila o kvalificiranih deležih v kapitalu zavarovalnic, usposobljenosti uprav, oblikovanju matematičnih rezervacij in naložbah kritnega premoženja.

2.4.2.3 Ostale direktive

Zavarovalno zastopništvo in posredništvo

Direktiva o ukrepih za spodbujanje svobodnega ustanavljanja in prostega opravljanja storitev dejavnosti zavarovalnih posrednikov in zastopnikov ter prehodni ukrepi za te dejavnosti (77/92/EEC) določa pogoje in način pridobitve dovoljenja za opravljanje poslov zavarovalnih posrednikov (angl. brokers) in zastopnikov (angl. agents). V direktivi so določena pravila medsebojnega priznavanja kvalifikacij, zahtevano je vodenje javnega registra izdanih dovoljenj, definirani so posredniški in zastopniški posli ter odgovornost za njihovo poslovanje. Direktiva je uredila področje pravnega urejanja statusa zavarovalnih zastopnikov in posrednikov (Ivanjko, 1999, str. 28). Zavarovalni posredniki so osebe, ki

omogočajo stik med ljudmi, ki iščejo zavarovanje ali pozavarovanje ter zavarovalne in pozavarovalne družbe, pri čemer so popolnoma neodvisni pri izbiri teh družb ter pripravljajo dela za sklenitev zavarovalne in pozavarovalne pogodbe. Zavarovalni zastopniki so osebe, ki so pogodbeno vezane in pooblašene, da opravljajo predstavitev zavarovalnih storitev, zbirajo ponudbe in opravljajo pripravljala dela za sklenitev zavarovalnih pogodb.

Priporočilo Evropske komisije o zavarovalnih posrednikih (92/48/EEC) je nadgradnja direktive in uvaja zahteve, ki jih lahko za vse zavarovalne posrednike in zastopnike predpiše posamezna država članica. Te zahteve se uporabljajo pri medsebojnem priznavanju kvalifikacij, spričeval in certifikatov v primeru svobodnega ustanavljanja ali svobodnega opravljanja te dejavnosti na celotnem območju EU.

Računovodstvo

Direktiva o letnih računovodskih izkazih in konsolidiranih izkazih zavarovalnic (91/674/EEC) ureja računovodstvo v zavarovalništvu. Predpisuje posebna računovodska pravila, ki jih morajo uporabljati zavarovalnice pri vodenju poslovnih knjig in izdelavi računovodskih poročil. Zavarovalnice morajo upoštevati sheme različnih bilanc, pravila vrednotenja bilančnih postavk, pravila konsolidacije računovodskih izkazov, obveznost objave izkazov z mnenjem revizorja,...

Pozavarovanje

Direktiva o odpravi ovir pri svobodnem ustanavljanju in opravljanju storitev pozavarovanja in retrocesije (64/225/EEC) prepoveduje omejitve pri svobodnem opravljanju pozavarovanja na celotnem območju EU. Ta smernica velja za prvo sprejeto na področju zavarovanja. Države članice lahko same urejajo opravljanje te dejavnosti ob popolnem upoštevanju določb Rimske pogodbe, ki se nanašajo na svoboden pretok storitev. Zaradi precejšnih razlik med posameznimi nacionalnimi ureditvami obstaja možnost, da bo sprejeta nova direktiva.

Dodatni nadzor zavarovalnic v zavarovalni skupini

Direktiva o dodatnem nadzoru zavarovalnic v zavarovalni skupini (98/78/EEC) daje nadzornemu organu pooblastila za dodaten nadzor nad skupino, ugotavljanje kapitalskih zahtev oziroma finančnih zahtev ter preprečevanje morebitnega dvojnega vzvodja. Namen te direktive je učinkovit vpogled v finančno stanje zavarovalnice, ki je povezana z drugimi zavarovalnicami, pozavarovalnicami, zavarovalnim ali mešanim holdingom, tako da je zavarovalnica obvladujoča družba ali pa odvisna družba.

2.4.3 EVROPSKI ZAVAROVALNIŠKI TRG

Tretja generacija zavarovalniških direktiv je po raziskavah, ki so jih opravili v OECD, v EU povzročila napredek liberalizacije. Eno dovoljenje, doma in v tujini, je postalo logična sklenitev dosežene uskladitve zakonodaj držav članic. Zavarovalnice držav članic lahko ustanavljajo podružnice v drugih državah ali ponujajo storitve, nadzira pa jih še vedno domači nadzorni organ. Liberalizacija je zajela tudi pozavarovalne trge in tako dodatno poudarila njihovo mednarodno naravo (Borak, 2000, str. 31).

Na trgih držav članic se je povečala konkurenčnost, hkrati pa so se koncentrirali tržni deleži zaradi povezovanja vodilnih zavarovalnic na domačih trgih. Večja konkurenčnost naj bi bila vidna tam, kjer so domače zakonodaje dosledno urejale nadzor nad zavarovalnicami.

V teh raziskavah je bilo tudi ugotovljeno, da se je na eni strani povečal obseg premij na zaposlenega, po drugi strani pa je dobičkovnost kapitala padla. EU zelo uspešno varuje svoj trg pred zavarovalnicami iz drugih območij sveta.

Zanimiva je tudi ugotovitev, da so se zavarovalnice raje odločale za ustanavljanje odvisnih družb na tujem trgu kot za ustanavljanje podružnic. Odprava zakonskih ovir nekako ni pomembneje spremenila načinov tržnih vstopov. Razlogi so v davčnih zakonodajah in nepravilnem izvajanju zakonodaje o enem trgu.

Za zagotovitev delovanja enega zavarovalnega trga je Evropska komisija pripravila Razlagalno sporočilo glede prostosti ponujanja storitev in splošnega dobra na zavarovalnem področju, Poročilo o solventnosti meji zavarovalnih podjetij in Direktivo o konsolidiranem nadzoru zavarovalnic v skupini (91/674/EEC). Izdelala je tudi Zeleno poročilo o dodatnih pokojninah na enotnem trgu.

Dosedanja spoznanja in analize ne omogočajo trdnih sklepov o neposrednih vplivih oblikovanja enotnega zavarovalniškega trga v EU na evropsko zavarovalništvo (Borak, 2000, str. 33). Združevalni procesi potekajo počasi, njihovi učinki so težko merljivi. Opazna pa je pospešena krepitev položaja večjih zavarovalnic na domačih trgih.

3 PRIMERJAVA AVSTRIJSKEGA ZAKONA O ZAVAROVALNEM NADZORU (nem. *VersicherungsAufsichtsGesetz*) in *SLOVENSKEGA ZAKONA O ZAVAROVALNIŠTVU*²

Kot smo že v prvem poglavju spoznali, je državna regulacija osnova za uspešnost zavarovalništva v državi in seveda širše v EU. V tem poglavju bomo spoznali dve zakonodaji, avstrijsko in slovensko, ena že dosledno upošteva vse direktive EU o zavarovalništvu, druga pa je še na tej poti, vendar se uspešno približuje.

Zaradi obsežnosti zakonov sem se osredotočila na štiri področja, ki zelo nazorno opredeljujejo delovanje zavarovalnih podjetij v okviru obeh zakonodaj.

3.1 KRATKA PREDSTAVITEV OBEH ZAKONOV IN DRŽAVNIH ZAVAROVALNIH NADZORNIH ORGANOV

Začetki državnega zavarovalnega nadzora v Avstriji segajo že v leto 1852, ko so zavarovalna podjetja skozi koncesijo dobila tudi obveznosti. S tem se je začelo državno zavarovalno urejanje, ki je bilo leta 1921 tudi uradno sprejeto. K polnemu razvoju je pripomogel tudi prevzem nemškega Zakona o zavarovalnem nadzoru iz leta 1931. Zakon je bil v Avstriji neuradno uveden leta 1939 in končno apliciran konec leta 1978. S 1.1.1979 je avstrijski Zakon o zavarovalnem nadzoru (v nadaljevanju VAG) stopil v veljavo. Služil naj bi namenu zavarovati interese zavarovancev in zagotoviti, da zavarovalnice razpolagajo z zadostnimi sredstvi za pokritje obveznosti (Krejci, 1992, str. 249).

VAG je bil večkrat popravljen oz. dopolnjen. Temu so botrovale spremembe v Evropski uniji in vključitev Avstrije vanjo ter prilagajanje internacionalizaciji zavarovalništva v njej. Zadnji popravki so bili dodani konec leta 2002, predvsem so bili to popravki o spremembi imena valute (BGB1 2002/46 – avstrijski Uradni list) in vključevanje direktiv EU v nacionalno zakonodajo. V osnovi VAG sestavlja 226 členov, ki so vključena v 12 poglavij.

Ena večjih sprememb je tudi zamenjava ministra za finance kot Zavarovalnonadzornega organa z Nadzornim organom finančnega trga (nem. Finanzmarktaufsichtsbehörde – v nadaljevanju FMA). FMA je, kot neodvisen organ, to funkcijo prevzel 1.4.2002 in je pristojen za celoten nadzor zavarovalnic (in tudi drugih finančnih institucij) v državi.

FMA, s sedežem na Dunaju, sestavljata upravni odbor in nadzorni svet. Upravni odbor ima dva direktorja, ki sta določena za tri leta oz. za pet pri ponovni izvolitvi. Predlagata ju

² Poglavje je smiselno povzeto po VAG-u (BGBl.Nr. 569/1978) in Zakonu o zavarovalništvu (Ur.l. RS 13/2000). Za lažje branje je ves tekst, ki se navezuje na slovenski Zakon o zavarovalništvu, napisan v poševni pisavi.

minister za finance in avstrijska Centralna banka, ki imenujeta tudi šest od osmih članov nadzornega sveta. Dva predlaga Gospodarska zbornica.

FMA mora svoja poročila in finančne plane, o nadzorni dejavnosti in finančnem stanju gospodarstva izročati finančnemu ministru in finančnemu odboru Državnega zbora republike Avstrije.

Kot sem že omenila, FMA nadzira več finančnih institucij v državi in mora za vsako področje oblikovati obračun za stroške, ki nastanejo pri nadzoru le-teh. FMA poleg zavarovalnic nadzira tudi banke, trg vrednostnih papirjev in pokojninske sklade. Republika Avstrija prispeva letno za delovanje FMA 3.5 mio evrov. Ta prispevek in prihodki, ki ne nastanejo na podlagi nadomestil in predplačil, se odbijejo od skupnih stroškov FMA. Znesek, ki ostane, se v določenem razmerju razdeli med štiri nadzorna področja. Vse stroške zavarovalnega nadzora dobi FMA povrnjene s pristojbinami, ki so določene za zavarovalnice. Osnova za odmero pristojbine so obračunane premije skupnih zavarovalniških poslov. Ta je vsako leto na novo določena na podlagi preteklih poslovnih let. Postavka za pristojbino ne sme preseči 0,9 promila osnove. Pristojbino je potrebno plačati najkasneje v enem mesecu.

V VAG so natančno opisane pristojnosti, ki jih ima FMA na zavarovalniškem trgu v Avstriji, in temu se bom v nadaljevanju tudi posvetila.

V Sloveniji smo z marcem 2000 dobili nov Zakon o zavarovalništvu (v nadaljevanju Zzavar). Posledično je prenehal veljati stari Zakon o zavarovalnicah iz leta 1994. Stari zakon je bil sestavljen po zgledu nemške in avstrijske zakonodaje. Očitali so mu precej neliberalnosti in togosti. Zaradi vstopa v EU, na katerega se je Slovenija vztrajno pripravljala, je bilo potrebno pripraviti nov zakon, ki bo dosledno vključeval tudi direktive EU. Ob vseh teh težavah se je pojavila težnja po novem zakonu in tako je bil 3. marca 2000 sprejet nov Zakon o zavarovalništvu. Z večino določb so se morale zavarovalnice uskladiti najkasneje v prvem trimesečju leta 2001, z zakonsko določbo glede pogostosti izračunavanja zavarovalno tehničnih rezervacij do začetka leta 2002, z določbami glede razpršitve naložb pa z začetkom leta 2003.

Zzavar ima 364 členov (21 poglavij), kar je skoraj trikrat večji obseg členov kot v starem zakonu.

Zzavar je prinesel spremembe tudi na področju nadzornega organa. S tem zakonom se je ustanovila tudi Agencija za zavarovalni nadzor, ki je pri izvrševanju svojih nalog in pristojnosti samostojna in neodvisna. Njena ureditev in postopki odločanja so določeni v 15.

in 16. poglavju Zzavar (za razliko od avstrijskega FMA, katerega ureditev je določena v popolnoma posebnem zakonu (nem. Finanzmarktaufsichtsbehördengesetz)).

Sedež Agencije za zavarovalni nadzor (v nadaljevanju Agencija) je v Ljubljani. Tu delujeta tudi oba njena organa, strokovni svet in direktor. Člane in predsednika strokovnega sveta imenuje Vlada RS na predlog finančnega ministra. Imenovani so za pet let, vendar z možnostjo ponovnega imenovanja. Po enakem postopku in za enako dobo je izmed članov strokovnega sveta imenovan tudi direktor. Direktor vodi poslovanje Agencije in organizira njeno delo. Zaposleni na Agenciji ne smejo biti člani organov zavarovalnic, nad katerimi ima Agencija nadzor. Agencija mora letno poročati Državnemu zboru Republike Slovenije.

Agencija se financira iz taks, nadomestil in iz drugih prihodkov, ki jih ustvari pri svojem poslovanju. Za opravljanje nadzora plačujejo zavarovalnice nadomestilo za nadzor, ki ga glede na višino vplačanih premij, določa tarifa, ki jo sprejme Agencija. Prav tako morajo zavarovalnice plačati stroške, ki nastanejo, če ji je izrečen ukrep nadzora. Presežek prihodka nad odhodki gre vedno, med že vnaprej določene rezerve, ki so nujno potrebne v primerih obratnega presežka. Če rezerve ne zadoščajo za kritje primankljaja, se le-ta krije iz državnega proračuna.

Neke temeljne razlike med FMA in Agencijo torej so, predvsem ima FMA precej večje pristojnosti (področno). V osnovi pa sta to dva samostojna in neodvisna organa. Njuni vlogi pa bomo v nadaljevanju videli tudi skozi zakonsko ureditev zavarovalniškega trga obeh držav.

3.2 SPLOŠNA UPORABNOST ZAKONOV IN NJUNA VELJAVNOST

Zavarovalnice s sedežem v Republiki Avstriji, ki se ukvarjajo s pogodbenim zavarovanjem, so zavezane k uporabi VAG. Ta velja tudi za tuje zavarovalnice, če sklepajo zavarovalne pogodbe ali na kakršenkoli način reklamirajo svoje storitve v Republiki Avstriji.

Tuje zavarovalnice, ki imajo sedež v državi pogodbenici³, v Avstriji ustanovijo podružnico ali pa sklepajo zavarovanja, ki krijejo nevarnosti v Republiki Avstriji ali drugi državi pogodbenici.

Tuje pozavarovalnice in pokojninske družbe niso zavezane temu zakonu.

Posebni zakonski predpisi veljajo za podružnice švicarskih zavarovalnic v Avstriji in domačih zavarovalnic v Švici. Ta ukrep je bil sprejet po sporazumu med Evropsko gospodarsko

³ Država pogodbenica je del pogodbe o Evropskem gospodarskem prostoru (angl. European Economic Area – EEA). EEA poleg 15 članic EU sestavljajo še Islandija, Norveška in Liechtenstein.

skupnostjo in Švico (evropska direktiva 91/370/EEC). Predpisi veljajo za vse zavarovalne vrste razen za življenjsko zavarovanje⁴.

Določbe tega zakona ne veljajo za zavarovalno dejavnost osebnega zavarovanja posameznih družb, če so zavarovanci njihovi člani. To pa ne velja v primeru, če so taka zavarovanja v pretežni meri pozavarovana.

Slovenski Zzavar imenuje zavarovalnico pravna oseba s sedežem v Republiki Sloveniji, s pridobljenim dovoljenjem od Agencije za opravljanje zavarovalnih poslov, torej sklepanje zavarovalnih pogodb premoženjskega ali življenjskega zavarovanja in pozavarovanja. Zavarovalni posli so v obeh zakonih enako razdeljeni po zavarovalnih vrstah.

Zavezanci Zzavar so prav tako domače zavarovalnice, tudi tiste, ki opravljajo samo pozavarovalne posle, zavarovalnice s sedežem v eni od držav članic EU, s podružnico v Republiki Sloveniji in zavarovalnice s sedežem v državi nečlanici, ki kakorkoli reklamira svoje storitve ali sklepa zavarovalne pogodbe v Sloveniji. Tudi pri nas veljajo za švicarske zavarovalnice drugačni zakonski pogoji.

Mogoče edina večja razlika zakonov pri tej točki je samo razširjena veljavnost Zzavar še na:

- *Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije,*
- *Sklad dodatnega pokojninskega zavarovanja (tega omenja tudi VAG),*
- *Družbo za zavarovanje in financiranje izvoza Slovenije.*

Pravna oblika zavarovalnic

Pravna oblika domačih zavarovalnic v Avstriji je lahko delniška družba ali družba za vzajemno zavarovanje. Njihova glavna uprava se mora nahajati v Avstriji.

Tuje zavarovalnice, ki ustanovijo podružnico v Avstriji, dobijo pravice za obratovanje in obveznosti povezane z delovanjem.

Zavarovalnice lahko zunaj pogodbenega zavarovanja opravljajo samo posle, ki so v

⁴ Sem sodijo poleg osnovnega življenjskega zavarovanja še zavarovanje za primer poroke oziroma rojstva, življenjsko zavarovanje, vezano na enoto investicijskih skladov, tontine (tu se skupina zavarovancev dogovori, da bo skupno kapitalizirala svoje prispevke in razdelila tako kapitalizirano premoženje med tiste zavarovance, ki doživijo določeno starost oz. med dediče umrlih zavarovancev) in zavarovanje s kapitalizacijo izplačil (to zavarovanje temelji na aktuarskih izračunih. Pri tem zavarovanju prejme zavarovanec v zameno za enkratno oziroma obročno vplačevanje premij izplačila v določenem obdobju in višini.).

neposredni povezavi le s tem. Ti posli so lahko posredovanje pogodb o stanovanjskem varčevanju, pogodb o leasingu in investicijskih skladih in prav tako opravljanje storitev na področju avtomatične obdelave podatkov.

Zzavar določa iste pravne oblike zavarovalnic, posebej le omenja delniško družbo kot edino možno pravno obliko pozavarovalnice. Naš zakon omenja druge posle, ki jih lahko zavarovalnica še opravlja, poleg seveda zavarovalnih poslov in ti so:

- *terminski, opcijski in posli s podobnimi finančnimi instrumenti, če se opravljajo zaradi tečajnih sprememb,*
- *posredovanje oz. prodaja v zavarovalnih primerih poškodovanih predmetov,*
- *izvajanje ukrepov za preprečevanje in odpravljanje nevarnosti, ki ogrožajo zavarovalno premoženje in osebe,*
- *ocena stopnje izpostavljenosti zavarovalnega objekta in ocenjevanje škod,*
- *opravljanje drugih intelektualnih in tehničnih storitev v zvezi z zavarovalnimi posli,*
- *zavarovalnica, ki opravlja posle v življenjskem zavarovanju, lahko upravlja pokojninske sklade po zakonu, ki ureja le-te.*

3.3 USTANOVITEV ZAVAROVALNICE IN NJENO DELOVANJE

3.3.1 POSTOPEK USTANOVITVE

3.3.1.1 Dodelitev koncesije oziroma dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov domačim zavarovalnicam⁵

Zavarovalnica za svoje delovanje potrebuje uradno dovoljenje, ki ga pridobi od FMA. Pridobljeno dovoljenje velja v vseh državah, s katerimi ima Avstrija sklenjene pogodbe in prav tako pridobljeno dovoljenje za tuje zavarovalnice velja v Avstriji. Uradna dovoljenja za izvajanje življenjskega zavarovanja in drugih zavarovalnih vrst, razen nezgodnega in zdravstvenega zavarovanja, se med seboj izključujejo. Dovoljenja so dodeljena ločeno glede na zavarovalno panogo. Za kritje dodatnega tveganja znotraj panoge se dodeljuje posebno dovoljenje.

Opravljanje pozavarovanja, poleg direktnega zavarovanja, ne potrebuje nobenega dodatnega dovoljenja.

⁵ V Republiki Avstriji FMA podeljuje koncesijo (v nadaljevanju dovoljenje), pri kateri se razen zakonskih predpisov upošteva še diskrecijska ocena pristojnega organa in posebni postopek za izdajo koncesije. V Republiki Sloveniji pa Agencija izdaja dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov.

K prošnji za podelitev dovoljenja je potrebno priložiti tudi poslovni načrt, ki mora vsebovati:

- podatke o tveganju, ki ga bo zavarovalnica krila,
- osnovne poteze pozavarovalne politike,
- sestavo lastnih virov sredstev,
- ocenitve stroškov uprave in prodaje in dokaz, da sredstva za to obstajajo,
- zavarovalnice, ki se ukvarjajo s pomočjo osebam, ki se znajdejo v težavah na potovanjih ali zunaj svojega bivališča, morajo predložiti potrebna sredstva.

Poslovni načrt mora biti narejen za tri leta in za vsa tri leta mora biti navedeno:

- predvideni stroški provizij in tekoči stroški,
- predvidene premije in dajatve zavarovalnice,
- likvidnost zavarovalnice,
- sredstva za kritje obveznosti in razpoložljivost lastnih virov sredstev.

Statut sodi k poslovnemu načrtu zavarovalnice, če ta še nima uradnega dovoljenja za opravljanje pogodbenega zavarovanja.

Dovoljenje je zavrnjeno:

- če je po pregledu vidno, da člani upravnega odbora niso zanesljivi in strokovno usposobljeni. Strokovna usposobljenost mora zajemati tako teoretična kot praktična znanja, predvsem pa morajo imeti vodstvene sposobnosti in tri leta delovnih izkušenj na podobnih mestih,
- če vsaj en član upravnega odbora nima stalnega bivališča v Avstriji, in če vsaj eden ne obvlada nemščine,
- če po pregledu poslovnega načrta niso ohranjene listine, iz katerih so razvidne obveznosti zavarovalnice do zavarovanca,
- če lastni viri sredstev ne dosegajo določenega garancijskega sklada (ta je natančneje opisan v točki o kapitalu zavarovalnice),
- če v upravnem odboru nista najmanj dve osebi in pravilo pravice zastopanja za posamezno podjetje ni izključeno,
- če osebe, ki imajo najmanj desetodstotni delež osnovnega kapitala oz. glasovalnih pravic, ne delujejo v interesu zavarovalnice,
- kadar se pričakuje tesno povezavo podjetij z drugimi fizičnimi in pravnimi osebami ali kadar so kršeni pravni in upravni predpisi, s čimer se ovira pravilna izpolnitev nadzorne obveznosti FMA.

Dovoljenje za zavarovanje odgovornosti pri uporabi kopenskih motornih vozil, z izjemo zavarovanja prevozniške odgovornosti, se lahko dodeli le, če ima zavarovalnica v vsaki pogodbeni državi določenega pooblaščenca za urejanje škode. Le-ta ima nalogo reševati škodo za zavarovalnice, vedno samo za zavarovance, ki imajo sedež v državi, kjer deluje. V

drugih državah pa po sistemu Zelene karte, kateremu ponavadi pristopi domači zavarovalni biro.

Če ima zavarovalnica že dovoljenje za opravljanje posla in je zaprosila za dodatno dovoljenje, je to lahko zaradi enakih razlogov zavrnjeno.

Zavarovalnica je lahko registrirana šele potem, ko ji je dodeljeno dovoljenje. Sodišče vroči odredbe in sklepe o tej vknjižbi FMA.

Če želi domača zavarovalnica postaviti podružnico v državi pogodbenici, mora FMA posredovati naslednje podatke:

- državo in naslov, kjer bo podružnica delovala,
- poslovni načrt podružnice (ujema se z že navedenim, razlika je le v pozavarovalni politiki in sestavi lastnih virov sredstev. Poslovni načrt podružnice ni potrebno narediti za tri leta vnaprej.),
- ime glavnega pooblaščenca za podružnico, ki bo zastopal zavarovalnico pri vseh uradnih organih in državnem sodišču,
- naslov zavarovalnice v Avstriji, ki ustanovi podružnico v tujini, kamor se pošljejo vsi dokumenti o poslovanju podružnice in glavna pooblastila.

Če glede upravne oblike in finančnih razmerij ni nobenih pomislekov za ustanovitev podružnice in imajo tudi člani upravnega odbora ter glavni pooblaščenec potrebno strokovno usposobljenost, mora FMA v roku treh mesecev pristojnemu organu države pogodbenice poslati odobritev. Istočasno tudi potrdi, da zavarovalnica razpolaga s potrebnimi lastnimi viri sredstev.

Tudi Zzavar določa pridobitev dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov s strani nadzornega organa, torej Agencije za zavarovalni nadzor, in sicer za vsako zavarovalno vrsto posebej.

Zzavar poleg poslovnega načrta in statuta, kot ju zahteva VAG pri prošnji za izdajo dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov, zahteva še:

- seznam delničarjev z navedbo imena in priimka ter naslova oziroma firme in sedeža, skupnega nominalnega zneska delnic in odstotkov udeležbe v osnovnem kapitalu zavarovalnice,
- za delničarje – pravne osebe, ki so imetniki kvalificiranih deležev, mora biti na razpolago izpisek iz sodnega registra,

- če je delničar delniška družba, pa tudi izpisek delničarjev iz knjige delničarjev oziroma, če so bile izdane prinosniške delnice, overjen prepis notarskega zapisa prisotnih na zadnji skupščini,
- računovodske izkaze zavarovalnice za zadnji dve poslovni leti,
- seznam oseb, ki so povezane z imetniki kvalificiranih deležev,
- potrdilo pooblaščenega aktuarja, da bo zavarovalnica sposobna zagotavljati kapitalsko ustreznost glede na vrste zavarovanj in obseg poslov, ki jih bo opravljala.

Zzavar določa, da Agencija zavrne zahtevo za izdajo dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov, če:

- delničarji, ki so imetniki kvalificiranih deležev, nimajo dovoljenja za pridobitev kvalificiranega deleža,
- člani uprave nimajo dovoljenja za opravljanje te funkcije,
- statut in druga dokumentacija zavarovalnice nakazuje, da le-ta ni organizirana v skladu z zakonom oziroma niso zagotovljeni pogoji za poslovanje zavarovalnice,
- so določbe statuta zavarovalnice v nasprotju z določbami tega zakona oz. določbami predpisov, izdanih na njegovi podlagi,
- dane premije in rezervacije ne zadoščajo za trajno in polno kritje obveznosti iz zavarovalnih pogodb,
- zavarovalnica ne izpolnjuje pogojev, ki so potrebni za pridobitev dovoljenja.

Po avstrijski zakonodaji obvezna zavarovanja glede obravnave v poslovnem načrtu niso posebej zajeta razen avtomobilske odgovornosti. Poslovna načrta v obeh zakonodajah sta različna, zato bom predstavila tudi poslovni načrt v Zzavar, ki je malce širši. Vsebovati mora:

- temelje poslovne politike,
- zavarovalne vrste, v katerih bo zavarovalnica delovala,
- program predvidenega pozavarovanja s tabelami maksimalnega kritja za vse zavarovalne vrste,
- izračun zneska minimalnega kapitala zavarovalnice,
- predvideno višino ustanovnih in organizacijskih stroškov ter stroškov razvijanja in tudi njihove vire financiranja,
- oceno predvidenega likvidnostnega položaja in finančna sredstva, ki bodo na razpolago za kritje obveznosti in za zagotovitev kapitalske ustreznosti,
- elaborat o pričakovanih poslovnih izidih zavarovalnic za najmanj tri leta,
- opis sredstev, s katerimi zavarovalnica razpolaga in ki so potrebna za izpolnitev nadenarnih obveznosti, in sicer za zavarovalnice, ki krijejo pomoč osebam, ki zaidejo v težave na potovanju oz. v primerih odsotnosti od njihovega doma ali stalnega bivališča.

Zakonodaji oziroma državna nadzorna organa se pri podeljevanju dovoljenj zavarovalnicam ne ujemata popolnoma. Zzavar ne predpisuje garancijskega sklada zavarovalnic (oziroma zajamčenega kapitala, kot je poimenovan v naši zakonodaji) pri zahtevah za dovoljenje, določa pa dovoljenja za vsako zavarovalno vrsto posebej in za sklepanje zavarovalnih poslov pozavarovanja (VAG tega ne zahteva).

Zavarovalnica lahko opravlja zavarovalne posle, za katere je pridobila dovoljenje Agencije, v tuji državi samo preko podružnice. Agencija mora biti seznanjena z vsemi informacijami, ki se tičejo poslovanja zavarovalnice v tujini. Predvsem so tudi tu pomembni podatki o vodstvu podružnice in naslovu. Agencija mora najkasneje v enem mesecu obvestilo o delovanju naše zavarovalnice v tuji državi posredovati nadzornemu organu države, kjer bo naša zavarovalnica delovala, in zavarovalnici. Zavarovalnica lahko prične z opravljanjem zavarovalnih poslov v tuji državi po izteku dveh mesecev, šteto od dne, ko prejme obvestilo Agencije, da je z vsem seznanjen tudi nadzorni organ tuje države, kjer bo naša zavarovalnica delovala. Agencija lahko njeno poslovanje tudi zavrne, če je tveganje preveliko. Ker določbe Zzavar, ki opredeljujejo delovanje slovenskih zavarovalnic v državah članicah, še niso v veljavi, za njih veljajo določbe za delovanje v tujih državah.

3.3.1.2 Dodelitev koncesije oziroma dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov tujim zavarovalnicam

Tujim zavarovalnicam v Avstriji se dovoljenje dodeli v primerih (velja za tuje države, ki niso pogodbenice), ko so izpolnjeni naslednji pogoji:

- zavarovalnica mora imeti ustrezno pravno obliko,
- upravičena mora biti do opravljanja posla v določeni zavarovalni vrsti,
- da imajo ustanovljeno podružnico, ki ima sestavljeno vodstvo podjetja tako, da sta v njem vsaj dve fizični osebi, ki imata glavno bivališče v Avstriji.

Premoženjska vrednost v višini zahtevanih lastnih virov sredstev mora biti dokazana. Četrtna tega zneska mora biti namenjena za jamstvo, da zavarovalnica lahko naprej normalno obratuje. V praksi se varščina uporablja največkrat kot nadomestilo lastnih virov sredstev podružnic tujih zavarovalnic v Avstriji. Vse to je že vnaprej določeno pri dodelitvi dovoljenja za delovanje.

Tudi tuje zavarovalnice morajo priložiti k prošnji za dodelitev uradnega dovoljenja poslovni načrt. Poleg tega pa še statut, imena zakonitih zastopnikov in nadzornih organov. Poslovnemu načrtu je priloženo tudi potrdilo domačega nadzornega organa in poslovni uspeh zavarovalnice zadnjih treh let.

Zavarovalnicam, ki imajo sedež zunaj Evropskega gospodarskega prostora, vendar imajo v eni od držav pogodbenic sklenjeno uradno dovoljenje za opravljanje dejavnosti, je dovoljeno:

- da se na osnovi njene poslovne dejavnosti v državi pogodbenici računa njeno zahtevano lastno vrednost,
- zavarovalnica položi svojo varščino samo v državi, kjer opravlja svojo dejavnost.

Preden dodeli dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov zavarovalnici s sedežem v Švici, pošlje FMA poslovni načrt podjetja še švicarskim organom za dodatno mnenje. Če po treh mesecih ni nobenega odgovora, se dovoljenje avtomatsko podeli. Če slučajno pride do preklica dovoljenja, se mora FMA o tem nujno pomeniti še s švicarskim nadzornim organom, vendar ima glavno vlogo pri tem vseeno FMA.

Podružnice zavarovalnic s sedežem v državi pogodbenici ne potrebujejo dovoljenja za delovanje v Avstriji, to velja tudi za zavarovalnice držav pogodbenic, ki opravljajo neposredno zavarovalne posle v Avstriji. Vseeno pa mora pristojni organ države pogodbenice posredovati FMA izjavo o zavarovalnici in potrdilo, da le-ta upravlja s potrebnimi lastnimi viri sredstev. Povezava med obema pristojnima organoma je zakonsko opredeljena in nujno potrebna. Delovanje tuje zavarovalnice je lahko ukinjeno, če obstajajo pomisleki pri pristojnem organu države pogodbenice, na podlagi pravnomočnih ugotovitev glede sprememb delovanja.

Tuje zavarovalnice, to so zavarovalnice držav nečlanic, lahko na ozemlju Republike Slovenije opravljajo zavarovalne posle samo preko podružnic, tako kot določa tudi VAG. Za ustanovitev podružnice mora seveda dobiti dovoljenje od Agencije. Agencija lahko zahtevo za izdajo dovoljenja za ustanovitev podružnice tuje zavarovalnice tudi zavrne:

- *če je ob upoštevanju predpisov države, od koder je ta zavarovalnica, verjetno, da bo ovirano izvajanje nadzora v skladu z določbami tega zakona,*
- *če zavarovalnice s sedežem v Republiki Sloveniji v tej državi ne morejo opravljati zavarovalnih poslov oz. zaradi predpisov te države nimajo enakih konkurenčnih možnosti za opravljanje zavarovalnih poslov, kot jih imajo zavarovalnice te države⁶.*

Glede jamstva in kadrovske sestave podružnic ter seveda razpoložljivosti lastnih virov sredstev, sta zakona enaka. Ta ugotovitev je popolnoma razumljiva, saj mora domača zakonodaja poskrbeti za strokovno in uspešno razvijanje zavarovalniškega trga v državi. Tudi za zavarovalnice držav članic, ki opravljajo zavarovalne posle v Sloveniji, zaenkrat veljajo te določbe.

⁶ Naša zakonodaja to določbo ne uporablja za švicarske zavarovalnice, avstrijska zakonodaja pa jih ne uporablja za članice Svetovne trgovinske organizacije.

Tudi Zzavar posebej opredeljuje delovanje podružnic švicarskih zavarovalnic v Republiki Sloveniji. Zanje veljajo nekatere olajšave pri delovanju na slovenskem ozemlju. Ni potrebno, da razpolaga z ustreznim kapitalom in z dovolj oblikovanimi premijami in rezervacijami ter ni potrebno oblikovanje jamstva v višini četrte lastnega kapitala. Sodelovanje Agencije in švicarskega nadzornega organa je identično sodelovanju FMA in švicarskega nadzornega organa.

3.3.2 POSLOVANJE ZAVAROVALNIC

Osnova poslovanja zavarovalnic so sklenitve zavarovalnih pogodb, ki morajo v Avstriji vsebovati predpise o:

- obveznostih zavarovalnice do dajatev,
- način, obseg in zapadlost dajatev zavarovalnice,
- plačevanje premij zavarovalnici in pravne posledice pri zamudah,
- čas trajanja, podaljševanje, odpovedi in razveljavitve pogodb,
- izguba pravic po pogodbi, če pride do zamude roka plačila premij,
- obseg vnaprejšnjih izplačil iz police pri življenjskem zavarovanju.

Zavarovalnice zaposlujejo za sklenitev zavarovalnih pogodb le delojemalce, ki so strokovno usposobljeni. FMA lahko zahteva tudi dokazila o strokovni usposobljenosti, to je ustrezna izobrazba in delovna doba.

Zavarovalnice, ki opravljajo zavarovalne posle v življenjskem zavarovanju ali zdravstvenem in nezgodnem zavarovanju, morajo imenovati odgovornega aktuarja in njegovega namestnika. Odgovorni aktuar mora biti poslovno usposobljena fizična oseba, ki ima za seboj vsaj tri leta delovnih izkušenj. Potrdi ga FMA, če pa z njegovo izbiro ni zadovoljen, ga v roku enega meseca izbere sam. Odgovorni aktuar mora paziti na sestavo osnove pri izračunu premij in obračun zavarovalno tehničnih rezervacij pri že prej omenjenih zavarovanjih. Glede na prihodke iz kapitalskih naložb, presoja da bodo izpolnjene obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Vse skupaj ocenjuje na matematični podlagi.

Uprava zavarovalnice ali vodstvo podružnice v Avstriji mora odgovornemu aktuarju nuditi vse potrebne informacije za izpolnitev nalog. Le ta mora enkrat letno poročati o svojem delu upravi zavarovalnice in FMA.

Zavarovalnica lahko na podlagi zavarovalne pogodbe prenese svoje posle na drugo zavarovalnico, na domačo ali na svojo podružnico v državi pogodbenici. Prenos mora biti odobren s strani FMA, prav tako dovoljenje za univerzalnega pravnega zastopnika. Dovoljenje je odvzeto, če sledijo neugodne posledice prenosa, da prevzemna zavarovalnica po prenosu ne bo več razpolagala s potrebnimi lastnimi sredstvi. Če gre prenos v tujino, mora

tudi tuji pristojni organ to potrditi. FMA je obvezan, da izroči potrdila. Če se s prenosom ne strinja, mora to mnenje v roku treh mesecev jasno posredovati. Pravice in obveznosti prenesenih poslov po zavarovalni pogodbi se vpišejo v glavno knjigo nove zavarovalnice. Zavarovanci se lahko v tem primeru odpovejo svojim zavarovalnim pogodbam in za ta čas zahtevajo povrnitev stroškov premij.

Pri pozavarovanju je najpomembnejše izpolniti obveznosti iz zavarovalnih pogodb in upoštevati primerno razpršenost tveganja. Pred sklenitvijo pozavarovalne pogodbe se mora pozavarovanec prepričati, da obstajajo pravne predpostavke za sklenitev te pogodbe. Pridobiti mora pomembne informacije o premoženju, financah in donosnosti ter ostale nefinančne informacije o pozavarovalcu. V kolikor je ocena pozitivna, se lahko dejavnosti v skladu s pogodbo takoj opravijo. FMA lahko z uredbo določi, katere pravne in finančne informacije mora pozavarovanec pridobiti za ocenitev ustreznosti pozavarovalnice.

S pridobitvijo dovoljenja lahko zavarovalnice v slovenski zakonodaji pričnejo opravljati zavarovalne posle, to je sklepati zavarovalne pogodbe. Zakonodaji se v tem ne razlikujeta, tudi v primeru spremembe zavarovalne vrste. Tudi Zzavar določa iste določbe, ki jih mora imeti zavarovalna pogodba. O vsem tem mora biti zavarovalec tudi ustrezno obveščen ob sklenitvi zavarovalne pogodbe in tekom njenega trajanja.

Zavarovalnica, ki je pridobila dovoljenje za opravljanje zavarovalnih poslov, mora imenovati pooblaščenega aktuarja, pravi Zzavar. V tem imenovanju se zakonodaji razlikujeta v poimenovanju aktuarja, slovenska ga imenuje pooblaščen, avstrijska pa odgovorni. Imenovanje, naloge in razrešitev so popolnoma enake v obeh zakonodajah, saj gre za tako funkcijo, ki deluje na istih nalogah v vsaki zavarovalnici in odgovarja nadzornim organom države (FMA in Agenciji).

Zavarovalnica lahko s pogodbo na drugo zavarovalnico prenese zavarovalne pogodbe v posamezni zavarovalni vrsti (to je zavarovalni portfelj), hkrati s prenosom kritnega premoženja v vrednosti rezervacij, ki jih je potrebno oblikovati za zavarovalni portfelj, ki je predmet prenosa, je zakonsko določeno tudi v Zavar. Za prenos zavarovalnih pogodb ni potrebno soglasje zavarovalcev. Zavarovalnica lahko zaenkrat prenese zavarovalne pogodbe samo na domačo zavarovalnico, s polnopravnim članstvom v EU pa bo to mogoče tudi na zavarovalnico s sedežem v državi članici. Absolutno mora biti prenos tudi v Sloveniji odobren s strani Agencije.

3.3.3 USTANOVITEV IN DELOVANJE DRUŽBE ZA VZAJEMNO ZAVAROVANJE

Po VAG je jasno določeno, da je to društvo⁷, kjer se zavarovanje njihovih članov opravlja po **principu vzajemnosti**. Tudi za to poslovanje je potrebno pridobiti dovoljenje, s katerim je družba ustanovljena. Pri imenu mora biti jasno razvidno, da je to družba za vzajemno zavarovanje. Po VAG mora biti vpisana v trgovski register, po trgovskem zakoniku pa velja za trgovca (*tega Zzavar ne določa*).

Statut družbe za vzajemno zavarovanje je overjen pri notarju in obsega:

- ime in sedež družbe,
- predmet zavarovanja,
- objava družbe,
- začetek članstva,
- ustanovitveni kapital,
- preskrba sredstev skozi člane,
- varnostne rezerve,
- uporaba presežkov,
- število članov upravnega odbora,
- število članov najvišjega organa, ki je potrebnih za izvajanje pravic manjšinskih družabnikov.

Dovoljenje za spremembo statuta se odreja, če so ogroženi interesi zavarovancev.

Pri **ustanovitvi** družbe za vzajemno zavarovanje je potrebno oblikovati ustanovitveni kapital, iz katerega se krijejo sredstva za plačilo stroškov ustanovitve in odprtja družbe ter samega poslovanja. Iz ustanovnega kapitala se lahko krije tudi poslovna izguba, če je v statutu tako določeno. FMA pa lahko ustanovitveni kapital tudi oprosti, če je plačilo stroškov ustanovitve in odprtja zagotovljeno na drugačen način. Ustanovitveni kapital opravlja podobno funkcijo kot delniški kapital v delniški družbi.

Poslovanje družbe je sprejeto šele, ko je kapital polno vplačan. Od zvišanja ustanovitvenega kapitala je odvisno tudi podeljevanje uradnih dovoljenj za opravljanje drugih zavarovalnih vrst. Ustanovitveni kapital je lahko odplačan samo iz dobička. Izvršeno vračilo ne sme preseči zneska, ki je v tem letu namenjen za varnostne rezerve. V statutu je tudi določeno, kakšna bo razdelitev presežka dobička in obrestovanje letnih prihodkov.

Družba za vzajemno zavarovanje se vpiše na sodišču v **sodni register** s strani vseh članov upravnega odbora in nadzornega sveta. Prijava je pravnomočna, ko je vplačan ustanovitveni

⁷ V VAG je originalno imenovanje "Versicherungsvereine auf Gegenseitigkeit", torej Društvo za vzajemno zavarovanje. V diplomskem delu bom uporabljala ime "Družba za vzajemno zavarovanje", kot ga poznamo v Sloveniji.

kapital. V prijavi morajo biti podani rojstni dnevi in vstopne pravice članov upravnega odbora. Priloženi pa morajo biti tudi statut, dogovor z FMA o podelitvi dovoljenja za opravljanje pogodbenega zavarovanja in dokument o imenovanju funkcij upravnega odbora in nadzornega sveta. Člani upravnega odbora vse skupaj podpišejo na sodišču. Če vse skupaj ni ustrezno ustanovljeno in prijavljeno, lahko sodišče vpis zavrne. Družba za vzajemno zavarovanje nastane z vpisom v knjigo firme (Zakon o delniških družbah – nem. Aktiengesetz 1965).

Članstvo pri družbi za vzajemno zavarovanje je vezano na zavarovalno pogodbo. Družba lahko sklene članstvo tudi brez pogodbe, če je tako predvideno v statutu. Člani upnikom družbe ne jamčijo ničesar. Statut določa vire sredstev, ki jih morajo prispevati člani. Določeno je, koliko so obvezani doplačati, če za kritje izgube ne zadoščajo ostala sredstva. Statut lahko poleg obveznosti doplačila predvidi tudi zmanjšanje zavarovalnih dajatev. Če se prispevki ali zavarovalne vsote kot osnova za doplačila skozi poslovno leto spreminjajo, se pač po višjih zneskih doplačila tudi zvišajo.

V statutu so določene tudi **varnostne rezerve** za kritje izgub iz poslovanja, kolikšni zneski morajo biti dovajani ter najmanjši znesek, ki ga morajo doseči. FMA lahko zahteve po varnostni rezervi oprosti, če je zagotovljena druga oblika varnosti.

Družba za vzajemno zavarovanje lahko s soglasjem najvišjega organa za **dodatni kapital** izda tudi vrednostne papirje.

Letni presežek se razdeli med člane družbe, če ni zahtevano drugače. Lahko se zahteva oblikovanje varnostnih rezerv, vračilo ustanovnega kapitala ali pa se dobiček enostavno prenese v naslednje poslovno leto. Ponavadi je to v statutu družbe natančno določeno.

Družba za vzajemno zavarovanje je sestavljena iz **treh organov**: upravni odbor, nadzorni svet in skupščina.

Upravni odbor je odgovoren za vodenje družbe v interesu članov in delojemalcev. Član upravnega odbora je lahko fizična oseba, ki je delovno sposobna. Upravni odbor je dolžan upoštevati omejitve, ki jih določita statut ali nadzorni svet. Določbe, kot so vodstvo in zastopstvo upravnega odbora, vpisi in spremembe, pa so določene po Zakonu o delniških družbah. Prav tako pa so v prej omenjenem zakonu določeni tudi naročilo in odpoklic upravnega odbora ter njegove obveznosti in pravice. Člani upravnega odbora so družbi dolžni plačati odškodnino, če so proti statutu ali zakonu obrestovali ustanovitveni kapital ali ga vračali, razdeljevali družbeno premoženje, opravljali plačila kljub temu, da družba ni bila plačilno sposobna ali pa prezadolžena, in dajali kredite. Predpisi, ki veljajo za člane upravnega odbora, veljajo tudi za njihove namestnike.

Nadzorni svet ima nalogo nadzorovati poslovno vodstvo družbe. Imeti mora najmanj tri člane, statutu pa določa zgornjo mejo, to je dvajset članov. Član je lahko fizična in delovno sposobna oseba, voljen s strani najvišjega organa. Notranja ureditev nadzornega sveta je urejena po ureditvi Zakona o delniških družbah.

Člani družbe za vzajemno zavarovanje uresničujejo svoje pravice v družbi za vzajemno zavarovanje na skupščini, vse dokler ni v zakonu drugače določeno. **Najvišji organ je skupščina** vseh članov ali njihovih zastopnikov, ki morajo ravnati po pravilih. Le-ta lahko sklepa odločitve, ki so določene v zakonu ali statutu. O vprašanjih poslovanja pa lahko odloča le, če to zahtevata upravni odbor in nadzorni svet.

Za kontrolo nad predhodnikom poslovanja, lahko skupščina z večinsko pravico določi nadzornika.

Vsako spremembo statuta mora potrditi najvišji organ. Pooblastilo lahko prenese na nadzorni svet. Uporabljeno je le, ko so spremembe načrtovane, izrazite in napovedane. Upravni odbor mora spremembo statuta pri vknjižbi javiti in priložiti dokument, ki je overjen pri notarju. Priložena mora biti tudiodobritev FMA. Spremembe nimajo nobenega pomena dokler niso vnešene v register.

Zaradi kršitve zakona ali statuta je lahko pooblastilo najvišjega organa skozi pritožbo izpodbijano. Ugovor se lahko nanaša tudi na člana najvišjega organa, če le-ta zaradi svoje prednosti deluje v korist sebe ali tretje osebe in v škodo družbe.

Odločitev najvišjega organa je nična, ko:

- najvišji organ ni sklican in so njegovi člani zastopani,
- ni dokumentirana,
- krši predpise in deluje v škodo upnikov družbe.

Nični so tudi letni računovodski izkazi, če ni bila izvedena nobena končna revizija.

Družba za vzajemno zavarovanje preneha poslovati:

- zaradi odločitve skupščine,
- zaradi uvedbe stečajnega postopka za družbeno premoženje,
- zaradi poteka časa, ki je določen v statutu,
- zaradi pravnomočne odločitve, da se stečaj zavrne, ker ni dovolj premoženja, da bi se pokrili stroški za stečajni postopek.

Za prenehanje delovanja družbe za vzajemno zavarovanje se najvišji organ odloči, če je za to večina oz. najmanj tri četrtine danih glasov. Odločba o prenehanju pa potrebuje še odobritev s

strani FMA. Odobritev je preklicana, če za interese zavarovancev ni zadostno poskrbljeno. Ko družba preneha delovati, so prekinjena tudi zavarovalna razmerja med družbo in njenimi člani. To se zgodi v trenutku, ko začne odločba delovati. Po prenehanju delovanja družbe se opravlja dejavnost, če ni uveden stečajni postopek. Tudi sedaj veljajo enaki predpisi kot pred prenehanjem. Med opravljanjem dejavnosti ne smejo biti prevzeta nobena nova zavarovanja, obstoječa pa ne smejo biti zvišana ali podaljšana. Ustanovitveni sklad se lahko vrača, če so zahteve upnikov in zavarovancev zadovoljene. Po poravnavi dolgov se preostalo premoženje porazdeli med člane, če v statutu ni določeno drugače. Razdelitev se izvrši po načelu razdelitve letnega presežka.

Družbe za vzajemno zavarovanje se lahko, pod izločanjem opravljanja dejavnosti, tudi združijo. Združitev lahko sledi:

- s prenosom premoženja ene družbe (prevzeta družba) na drugo (prevzemna družba), pri čemer postanejo člani prevzete družbe sedaj člani prevzemne družbe (**pripojitev s prevzemom**),
- z ustanovitvijo nove družbe, na katero se prenese skupno združeno premoženje in prav tako člani (**združitev po novi ustanovitvi**).

Za združitev pa je zopet potrebna odločitev najvišjega organa in tričetrtinska večina danih glasov in odobritev s strani FMA. Obe združitvi se ravna po določbah Zakona o delniških družbah.

Družba za vzajemno zavarovanje lahko vse svoje premoženje prenese na zavarovalno delniško družbo ali pa se spremeni v zavarovalno delniško družbo po odločitvi skupščine. Za obe odločitvi je potrebna tričetrtinska večina. Vsak član je upravičen, da po preteku treh dni po določbi spremembe, ugovarja tej odločbi. Za prenos ali spremembo veljajo zakonske določbe Zakona o delniških družbah.

Najkasneje ob sklicu najvišjega organa sporoči upravni odbor vsem članom vse načrtovane spremembe. Takrat se tudi obravnavajo ugovori članov. Spremembo mora potrditi FMA, ki pa jo lahko tudi zavrne, če so ogroženi interesi zavarovancev. Pri določbi spremembe v zavarovalno delniško družbo je določen tudi osnovni kapital, nominalni znesek delnic in število delnic. Nominalni znesek osnovnega kapitala naj ne bi presegel po odbitku dolgov, preostalega premoženja družbe za vzajemno zavarovanje. Znesek osnovnega kapitala ne sme biti višji kot 100 evrov na delnico (*v Zzavar je ta znesek določen s strani Zakona o gospodarskih družbah*). Sodelovanje članov se določa po naslednjih merilih, seveda v primeru, da člani nimajo enakih deležev osnovnega kapitala:

- višina zavarovalne vsote,
- višina premij,
- višina oblikovanih rezervacij pri življenjskem zavarovanju,
- pravila za razdelitev letnih presežkov,

- trajanje članstva.

Prenos kapitala na celotno pravno nasledstvo, torej na zavarovalno delniško družbo, je vpisan v register. Pravni prenos obsega, poleg zavarovalnega poslovanja, tudi vse premoženje in pripadajoče pravice in obveznosti. Družba za vzajemno zavarovanje še vedno obstoja. Njen predmet je omejen na upravljanje premoženja.

Zavarovalna delniška družba lahko, če je v statutu to izrecno predvideno, brez utemeljitev članom sklepa zavarovalne pogodbe. Če delež glasovalnih delnic družb, ki so vložile v določeno zavarovalno delniško družbo, pade pod 26 odstotkov, pride do razrešitve teh družb. Razrešitev se zaključí, če zavarovanci pri delniški družbi dobijo odpravnino v višini njihovih pravic ali pa se sodelovanje nadaljuje, če obstoja najmanj 26-odstotni delež delnic s pravico glasovanja. Skupni znesek možnih odpravnin mora potrditi FMA, ki pa dovoljenje tudi odreče, če so kršeni interesi zavarovancev.

Družba za vzajemno zavarovanje je posebna oblika organiziranosti na področju zavarovalništva, zato je tudi v Zzavar širše obravnavana kot zavarovalna delniška družba. Kar se tiče primerjave z avstrijskim VAG, pa lahko ugotovimo, da so določbe zelo podobne, če ne celo iste. Opozorila bom le na nekaj drobnih razlik v Zzavar.

Zakona sta si podobna na področju pojmovanja, statuta, ustanovitve in poslovanja družbe za vzajemno zavarovanje. Razlik tudi ni v določbah o članstvu v družbi za vzajemno zavarovanje, varnostnih rezervah, letnem presežku in dodatnem kapitalu. Naj omenim, da se za družbo za vzajemno zavarovanje smiselno uporabljajo določbe prvega do šestega poglavja prvega dela Zakona o gospodarskih družbah. To so skupne določbe, ki veljajo za vse gospodarske družbe, razen določb o poslovnih knjigah, letnem poročilu ter o samostojnem podjetniku posamezniku, kolikor Zzavar posameznih vprašanj ne ureja drugače.

Kot sem že omenila, so organi družbe za vzajemno zavarovanje uprava, nadzorni svet in skupščina. Po Zzavar se za upravo družbe za vzajemno zavarovanje uporabljajo določbe členov, ki veljajo za zavarovalno delniško družbo (več o tem je omenjeno v poglavju o zavarovalnih delniških družbah). Sestava nadzornega sveta je enaka tudi v Zzavar, vendar pa tudi zanj veljajo določbe členov, ki veljajo za zavarovalno delniško družbo.

Pomen skupščine kot tretjega organa družbe za vzajemno zavarovanje, je že opisan na začetku tega poglavja. Ena temeljnih razlik našega zakona je v temu, da se za skupščino uporabljajo predvsem določbe Zakona o gospodarskih družbah, in sicer kadar navedene določbe govorijo o delničarjih, se pri uporabi za skupščino družbe za vzajemno zavarovanje šteje, da gre za člane skupščine.

Zakona sta enotna tudi pri določbah o prenehanju delovanja družbe za vzajemno zavarovanje, pri določbah o združitvi družb za vzajemno zavarovanje, pri določbah o prenosu premoženja na zavarovalno delniško družbo oz. o preoblikovanju v zavarovalno delniško družbo. Seveda je povsod zahtevano dovoljenje Agencije.

Delovanje majhne zavarovalne družbe

Majhna zavarovalna družba v Avstriji je družba za vzajemno zavarovanje, katere področje delovanja je krajevno, stvarno in osebno omejeno. **Krajevno** je omejeno, če družba posluje samo v zvezni deželi, kjer ima sedež. **Stvarna omejitev** velja, če družba krije tveganja samo pri zavarovanju proti požaru in elementarnih nesreč ali z izjemo škod zaradi jedrske energije, ter kritje škode, ki nastane zaradi toče, pozebe in drugih vzrokov (npr. tatvine). **Osebna omejitev** pomeni, da družba ne šteje več kot 20.000 članov. Majhno zavarovalno družbo imenuje FMA. Zanj tudi veljajo skoraj vse določbe kot za družbo za vzajemno zavarovanje, razen nekaj izjem. Ni potrebno, da je majhna zavarovalna družba vpisana v trgovinski register in po trgovskem zakoniku ne velja za trgovca.

Dovoljenje majhne zavarovalne družbe velja samo znotraj Avstrije. V statutu je določen obračun za zahtevane lastne vire sredstev. Pri določitvi višine lastnih virov sredstev je potrebno upoštevati tudi razmerja med posameznimi majhnimi zavarovalnimi družbami. Lastni viri sredstev teh družb so sestavljeni iz ustanovitvenega sklada, iz rezerv iz dobička in neobdavčenih rezerv.

Za kapitalne naložbe so v statutu sprejete omejitvene določbe.

V statutu je določen najvišji znesek, do katerega lahko majhna zavarovalna družba še prevzame rizik. To odločitev mora odobriti FMA.

Majhna zavarovalna družba ne sme preseči mej svojega delovanja. Če do tega pride, se družbi postavi rok, do katerega začne ponovno delovati v okviru svojih omejitev. Neupoštevanje tega lahko privede do prepovedi poslovnega delovanja. Prepoved pomeni konec delovanja družbe.

Organi družbe so isti kot pri družbi za vzajemno zavarovanje z naslednjimi značilnostmi:

Upravni odbor zastopa družbo sodno in nesodno. Upravni odbor se mora držati omejitev, ki so določene. Člani upravnega odbora so določeni za največ pet let. Ponovno imenovanje je možno. Lahko se ga tudi prekliče, če je za to pristojnemu organu priložen pravi razlog, kot so kršenje obveznosti ali nesposobnost za vodenje. Člani upravnega odbora dobivajo plačilo za svoje delo. Višina plačila je odvisna od skupščine članov in nadzornega sveta. Člani

upravnega odbora morajo izpolnjevati svojo dolžnost biti skrben, kar je tudi natančno določeno v Zakonu o delniških družbah. Člani upravnega odbora, ki svoje obveznosti namerno kršijo, morajo svojo škodo poplačati. Zahteva za poravnanje te obveznosti se izvrši, če tako odloči desetina članov skupščine.

Zakon ali statut natančno določata, kdaj je **skupščina** sklicana, lahko pa se to zgodi, ko najmanj desetina njenih članov to zahteva. Člani skupščine imajo tudi pravico zahtevati, da se predmet te odločitve na sestanku skupščine napove. Predsedujoči na sestanku skupščine je predsednik upravnega odbora ali njegov namestnik. O sestanku skupščine se naredi zapisnik, ki ga podpiše predsedujoči. Upravni odbor je dolžan vsakemu članu skupščine posredovati podatke o družbi, če to zahteva.

Člani **nadzornega sveta** so izvoljeni s strani skupščine za največ pet let. Ponovna izvolitev je dopustna. Člani nadzornega sveta ne morejo takoj postati člani upravnega odbora ali njihovi namestniki. Tudi kot zaposleni ne morejo sodelovati pri vodenju podjetja. Njihove naloge in pravice določa Zakon o delniških družbah. Če člani nadzornega sveta delajo v škodo družbe in ne v skladu svojih obveznosti, morajo svojo napako poplačati, če tako odloči desetina članov skupščine.

Sprejem družbe, ki ni majhna zavarovalna družba, v majhno zavarovalno družbo ali nova ustanovitev kot združitev družb, ki niso majhne zavarovalne družbe, z majhnimi zavarovalnimi družbami, ni dovoljeno. Za prenos premoženja na delniško družbo velja Zakon o delniških družbah.

Zzavar ne pozna take pravne oblike zavarovalnice.

3.3.4 ZAVAROVALNE DELNIŠKE DRUŽBE

Določbe, kako je delniška družba sestavljena in kako deluje, so v Zakonu o delniških družbah, zato jih je VAG izpustil. V obravnavanem zakonu se osredotoča samo na določbe, ki so specifične za zavarovalnice, ki nastopajo kot delniške družbe.

Da si osebe pridobijo v zavarovalnici posredno ali neposredno pravico sodelovanja, je potrebnih najmanj deset odstotkov osnovnega kapitala ali pravic glasovanja. Izjavo o potrebnem znesku FMA v pisni obliki tudi objavi. To velja tudi za osebe, ki imajo več kot 20, 33 in 50-odstotni delež osnovnega kapitala ali glasovalnih pravic. FMA lahko pridobitev deležniške pravice tri mesece po obvestitvi prekliče, če so predložene predpostavke o osebah, ki imajo najmanj deset odstotni delež osnovnega kapitala oz. glasovalne pravice, da ne delujejo v interesu zavarovalnice.

Imetnik deleža mora FMA javiti, če odstopa od sodelovanja v zavarovalnici oz. je njegova udeležba zmanjšana.

Domače zavarovalnice morajo FMA najmanj enkrat letno javljati imena in naslove svojih delničarjev ter obseg njihove udeležbe v zavarovalnici. Če obstaja kakršnakoli nevarnost, da osebe, ki imajo pravice pri udeležbi, povzročajo škodo zavarovalnici, lahko FMA določi mirovanje pravice glasovanja. Mirovanje je končano šele, ko sodišče tako določi, torej ko presodi, da nevarnost ne obstaja več. Sodišče v času mirovanja določi na to mesto fiduciarja, na katerega se tudi prenese izvajanje glasovalne pravice. Fiduciar je za svoje delo tudi primerno plačan.

Za zavarovalne delniške družbe veljajo določbe trgovskega zakonika (nem. Handelsgesetzbuch) za velike delniške družbe, za oddajanje poslovnih poročil, dokler zakon ne določi drugače.

Ustanovitveni sklad, ki je omenjen pri družbi za vzajemno zavarovanje, velja tudi za zavarovalno delniško družbo, krije sredstva za plačilo stroškov ustanovitve in samega poslovanja.

Zzavar malo bolj podrobno opredeljuje zakonske določbe zavarovalne delniške družbe, čeprav se tudi v naši zakonodaji zanj predvsem uporabljajo določbe Zakona o gospodarskih družbah, če Zzavar ne določi drugače (podobno kot določa tudi VAG). Zavarovalna delniška družba je delniška družba, ki pridobi dovoljenje Agencije za opravljanje zavarovalnih poslov.

Agencija mora izdati tudi potrebno dovoljenje za pridobitev delnic, na podlagi katerih lastnik posredno ali neposredno doseže kvalificiran delež. Prav tako je potrebno dovoljenje za vsako nadaljnjo pridobitev delnic, ki pomeni povečanje deleža glasovalnih pravic ali kapitala na 20, 33 ali 50 odstotkov, torej zelo podobno kot pri VAG. Agencija ravna glede zavrnitve oz. prepovedi podobno kot FMA. Bodoči kvalificirani imetniki morajo delovati v interesu zavarovalnice in v skladu s pravili.

*Slovenski zakon mnogo bolj natančno določa sestavo in obveznosti vodstva zavarovalne delniške družbe. **Upravni odbor zavarovalne delniške družbe** mora imeti najmanj dva člana, ki zavarovalno delniško družbo skupaj zastopata. Nobeden izmed članov upravnega odbora oz. prokurist ne sme biti pooblaščen za samostojno zastopanje zavarovalne delniške družbe za celoten obseg poslov iz dejavnosti zavarovalnice. Člani uprave morajo biti zaposleni v zavarovalno delniški družbi za nedoločen čas in polni delovni čas. Najmanj en član mora obvladati slovenski jezik in najmanj eden mora imeti sedež bivanja v Republiki Sloveniji. Glavne dolžnosti članov uprave je zagotovitev poslovanja zavarovalne delniške družbe v*

skladu s pravili o obvladovanju tveganj, spremljati tveganja pri poslovanju, zagotoviti organizacijo sistema notranjih kontrol na vseh področjih poslovanja zavarovalne delniške družbe, zagotoviti notranjo revizijo in zagotoviti pravilno vodenje poslovnih in drugih knjig.

Ne glede na določbe zakona, ki urejajo udeležbo delavskega direktorja pri upravljanju zavarovalne delniške družbe, delavski direktor v zavarovalno delniški družbi ne more biti član upravnega odbora te zavarovalniške družbe⁸. Člani uprave morajo pridobiti, za opravljanje svoje funkcije dovoljenje Agencije.

*Upravni odbor mora o svojem delovanju nujno obveščati **nadzorni svet**. Član nadzornega sveta, ki je v zavarovalno delniški družbi obvezen organ, ne more biti oseba, ki je povezana s pravnimi osebami, v katerih ima zavarovalna delniška družba več kot 5-odstoten delež glasovalnih pravic ali delež v njihovem osnovnem kapitalu. Prav tako ne sme biti član nadzornega sveta ali upravnega odbora v drugi zavarovalni delniški družbi.*

Poleg pristojnosti, ki so določene že z Zakonom o gospodarskih družbah, ima nadzorni svet zavarovalne delniške družbe tudi pristojnosti dajanja soglasja upravi pri odločitvah o poslovni politiki, finančnem načrtu, organizaciji sistema notranjih kontrol in o okvirnem letnem programu dela notranje revizije. Podobno velja tudi za dolžnosti članov nadzornega sveta zavarovalne delniške družbe. Solidarno odgovarjajo za škodo, ki je nastala kot posledica opustitve njihovih dolžnosti, razen če dokažejo nasprotno. Tako kot uprava sporoča nadzornemu svetu, mora le ta skrbeti za informacije Agenciji.

3.4 UREDITEV FINANČNEGA POSLOVANJA

3.4.1 KAPITAL, KI JE POTREBEN ZA OBVLADOVANJE TVEGANJ

3.4.1.1 Kapital zavarovalnic

Lastni viri sredstev oz. kapital zavarovalnice mora biti v trenutku obračuna brez vseh davčnih dolgov. **Lastni viri sredstev** so:

- pri delniških družbah vplačani osnovni kapital s polovico še nevplačanih delov,
- pri družbah za vzajemno zavarovanje ustanovni kapital,
- pri tujih podružnicah podarjeni kapital,
- kapitalne rezerve, rezerve iz dobička in neobdavčene rezerve,

⁸ Združenje sveta delavcev slovenskih podjetij ima na ta člen Zzavar kritični komentar, da neutemeljeno omejuje pravice delavcev do sodelovanja pri upravljanju teh organizacij. S tem je neposredno kršeno načelo univerzalnosti pravice delavcev gospodarskih organizacij in zavodov do sodelovanja pri upravljanju (75. člen Ustave RS).

- bilančni dobiček, ki ni določen za izplačilo (*naša zakonodaja v tem primeru določa dobiček tekočega poslovnega leta, vendar največ do 50% po vseh odbitkih*),
- dodatni kapital (ustreznost mora potrditi revizor).

Rezervacije za povračilo premij v zdravstvenem zavarovanju, ki so odvisne od uspeha in rezervacije za razdelitev dobička v življenjskem zavarovanju, se prištejejo k lastnim virom sredstev, dokler so porabljene za kritje izgub. Od lastnih virov sredstev se odbije bilančna izguba, knjižna vrednost lastnih delnic in knjižna vrednost neopredmetenih osnovnih sredstev. FMA lahko dovoli prišteti skrite rezerve, ki so nastale zaradi podcenjenosti aktive, k lastnim virom sredstev. Cenitveni postopek bilance določi, kakšen obseg skritih rezerv bo uporabljen. Vračunanje skritih rezerv je omejeno z 20-odstotnim deležem lastnih sredstev pri delniških družbah in družbah za vzajemno zavarovanje.

Skupni kapital (nem. Partizipationskapital) je vplačani kapital, ki je zavarovalnici na razpolago ves čas njenega obratovanja na razpolago. Kot delniški kapital je v celoti udeležen pri poravnavanju izgube. Namenjen je tudi za poplačilo upnikom, če pride do likvidacije zavarovalnice.

Dopolnilni kapital (nem. Ergänzungskapital) je prav tako vplačani kapital, ki je zavarovalnici na razpolago kljub najmanj pet letni prekinitvi vplačevanja. Izplačane obresti se krijejo iz letnega presežka. V primeru likvidacije je poplačana vsaka terjatev iz lastnega ali skupnega kapitala. Dopolnilni kapital računamo k lastnim sredstvom samo v primeru, da ni nobene možnosti za vrnitev plačila kapitala.

Skupni in dopolnilni kapital skupaj tvorita **dodatni kapital**.

Tretjino zahtev po kapitalu zavarovalnic, ki so predstavljene v naslednji točki, predstavlja **garancijski sklad**. Ta mora znašati najmanj:

- 4 mio evrov za zavarovalnice, ki se ukvarjajo izključno z življenjskim zavarovanjem,
- 3.5 mio evrov za zavarovalnice, ki se ukvarjajo izključno z zdravstvenim zavarovanjem,
- 4 mio evrov za zavarovalnice, ki se ukvarjajo izključno s škodnim in nezgodnim zavarovanjem,
- za zavarovalnice, ki se ukvarjajo z več zavarovalnimi panogami, je za življenjsko, škodno in nezgodno zavarovanje 3.5 mio evrov, za zdravstveno pa 2.5 mio evrov.

Zavarovalnicam, ki se ukvarjajo s škodnim in nezgodnim zavarovanjem, z izjemo zavarovanj odgovornosti pri uporabi kopenskih motornih vozil, zrakoplovov, plovil, splošnega zavarovanja odgovornosti ter kreditnega in kavcijskega zavarovanja, se garancijski sklad zmanjša za 1 mio evrov.

Da bo primerjava garancijskih skladov oz. zjamčenega kapitala, kot ga imenuje Zzavar, bolj nazorna, bom predstavila še določbe o zjamčenem kapitalu v Zzavar, ki mora prav tako predstavljati tretjino zahtevanega kapitala zavarovalnic in znaša najmanj:

- 1. 160 mio SIT za zavarovalnice, ki se ukvarjajo z zavarovanji odgovornosti pri uporabi kopenskih motornih vozil, zrakoplovov, plovil, splošnega zavarovanja odgovornosti ter kavcijskega zavarovanja,*
- 2. 120 mio SIT za zavarovalnice, ki se ukvarjajo z nezgodnim in zdravstvenim zavarovanjem, zavarovanjem kopenskih motornih vozil in tirnih vozil, letalskim zavarovanjem in zavarovanjem plovil, zavarovanjem prevoza blaga, zavarovanjem požara in elementarnih nesreč, zavarovanjem različnih finančnih izgub ter zavarovanjem pomoči,*
- 3. 80 mio SIT za zavarovalnice, ki se ukvarjajo s škodnim zavarovanjem, ki ni vključen pod točko dve, in zavarovanjem stroškov postopka, ki krije stroške odvetnikov in druge stroške postopka,*
- 4. 560 mio SIT za zavarovalnice, ki se ukvarjajo s kreditnim zavarovanjem, razen če gre za primer letalskega zavarovanja,*
- 5. 160 mio SIT za zavarovalnice, ki se ukvarjajo s kreditnim zavarovanjem in zavarovalne premije zanj v zadnjih treh poslovnih letih ne dosegajo 500 mio SIT ali 0.04 deleža zavarovalnih premij za vsa zavarovanja, ki ih je v navedenem obdobju sklenila zavarovalnica,*
- 6. 320 mio SIT za zavarovalnice, ki se ukvarjajo z življenjskim zavarovanjem,*
- 7. 320 mio SIT za pozavarovalnice.*

Če premoženjska zavarovanja (od 1 do 5), ki jih sklepa zavarovalnica, krijejo nevarnosti iz večih vrst zavarovanj, se pri določitvi minimalnega kapitala upoštevajo tiste nevarnosti, pri katerih je zjamčeni kapital najvišji. Pri primerjavi garancijskega sklada in zjamčenega kapitala, lahko vidimo razlike v vrednostih in razdelitvi po zavarovalnih vrstah. Zzavar zahteva manjše zneske zjamčenega kapitala za zavarovalnice, ki opravljajo zavarovalne posle v različnih zavarovalnih vrstah.

Zzavar podobno opredeljuje lastne vire sredstev oz. temeljni kapital, kot ga imenuje. Tudi odbitne postavke se ujemajo, naša zakonodaja pa ne omenja prištevanja, tako imenovanih skritih rezerv, temeljnemu kapitalu. Dodatni kapital tudi Zzavar opredeljuje kot osnovni kapital in presežek kapitala, ki je vplačan na podlagi prednostnih delnic. Sem sodijo tudi podrejeni dolžniški instrumenti, iz katerih so v primeru likvidacije zavarovalnice, najprej poplačani upniki.

3.4.1.2 Kapitalska ustreznost zavarovalnice

Zavarovalnice imajo zagotovljeno izpolnitev vseh obveznosti iz zavarovalnih pogodb, če so izpolnjene zahteve po premoženju oz. kapitalu zavarovalnice pri premoženjskem in življenjskem zavarovanju.

Pri **premoženjskem zavarovanju** mora kapital ustrezati višjemu od obeh kazalnikov:

- **Premijski indeks**

Obračunane premije direktnega in indirektnega skupnega obračuna zadnjega poslovnega leta, se razdelijo na dva razreda. V prvi razred sodijo tiste, katerih znesek znaša do 10 mio evrov, v drugo pa tiste, katerih znesek preseže 10 mio evrov (*Zzavar določa znesek meje 2 mrd SIT*). V prvem razredu je uporabljena osnova 18 odstotkov, na drugi pa 16 odstotkov (*Zzavar določa isti osnovi*). Oba rezultata se seštejeta. Premijski indeks določamo s kvocientom med stroški za zavarovalne primere in deleži pozavarovancev za tekoče leto. V vsakem primeru je ta kvocient z najmanj 50 odstotki že določen.

- **Škodni indeks**

Povprečni stroški za zavarovalne primere zavarovalnic, katerih obračunane premije v 75 odstotkih odpadejo na kredite, zavarovanje nesreče zaradi nevihte in zavarovanje proti toči, se prav tako razdelijo na dva razreda. V prvi razred sodijo stroški do 7 mio evrov, v drugi pa nad 7 mio evrov (*Zzavar določa znesek meje 1.4 mrd SIT*). Za prvi razred je uporabljena osnova 26 odstotkov, za drugo pa 23 odstotkov (*Zzavar določa isti osnovi*). Škodni indeks se določi enako kot premijski.

Pri zdravstvenem zavarovanju, ki se opravlja kot življenjsko zavarovanje, se zahteva po minimalnem kapitalu zavarovalnice zmanjša na eno tretjino, če:

- se na osnovi verjetnostnega računa dvignejo izračunane premije,
- se oblikujejo rezervacije za primer starosti,
- se zviša potreben varnostni pribitek,
- zavarovanec po preteku treh zavarovalnih let ne more več odpovedati pogodbe,
- je pogodbeno predvideno, da se lahko obstoječe premije dvignejo.

Pri **življenjskem zavarovanju** se kapitalske zahteve zavarovalnice izražajo malo drugače. Tu mora biti kapital, razen pri dodatnem zavarovanju in življenjskem zavarovanju vezanem na enoto investicijskih skladov, najmanj enak vsoti naslednjih dveh rezultatov:

- Znesek kritnih rezervacij in prenosov premij skupaj z le-temi, ki so oblikovana za zavarovanja, ki jih krije pozavarovanje, se pomnoži z 0.04. Ta znesek pa se množi z razmerjem za zadnje poslovno leto med kritnimi rezervacijami in prenosi premij, zmanjšanim za znesek, ki ga krije pozavarovanje in med kritnimi rezervacijami in prenosi premij skupaj z zneskom, ki ga krije pozavarovanje, vendar ne z manj kot z 0.85.
- Pri zavarovalnih pogodbah, kjer je tvegani kapital negativen, se le-ta skupaj s tveganim kapitalom za zavarovanja, ki jih krije pozavarovanje, množi z 0.003. Ta znesek se potem množi z razmerjem med tveganim kapitalom, zmanjšanim za znesek tveganega kapitala za zavarovanja, ki jih krije pozavarovanje za zadnji dan preteklega poslovnega leta, in med tveganim kapitalom skupaj z zneskom tveganega kapitala, ki ga krije pozavarovanje, vendar ne z manj kot z 0.5.

Za **primer smrti** se znesek tveganega kapitala do treh let množi z 0.001, za več kot tri leta pa z 0.0015. Za **zavarovanja s kapitalizacijo izplačil** so kapitalske zahteve enake prvemu rezultatu iz primera življenjskega zavarovanja. Pri **življenjskem zavarovanju, ki je vezano na enoto investicijskih skladov**, so kapitalske zahteve enake prvemu rezultatu, če je zavarovanec upravičen do zajamčenega minimalnega izplačila. V kolikor pa zavarovanec prevzame v celoti naložbeno tveganje, so kapitalske zahteve enake zmnožku zneska iz prve točke z 0.01 in ne z 0.04. Če pa zavarovalnica prevzame tudi nevarnost smrti, so kapitalske zahteve enake drugemu rezultatu iz primera življenjskega zavarovanja.

Pri zahtevah za kapitalsko ustreznost zavarovalnic v skupini premoženjskega zavarovanja ni razlik, torej obstaja popolno ujemanje glede izračunov premijskega in škodnega indeksa. Zavarar je te izračune prevzel na novo⁹ glede na to, da jih stari Zakon o zavarovalnicah opredeljeval drugače (izračun višine solventne meje). Prav tako je tudi pri kapitalskih zahtevah za skupino življenjskega zavarovanja.

3.4.1.3 Zavarovalno tehnične rezervacije

Zavarovalno tehnične rezervacije naj bi se oblikovale po neki razumni presoji za izpolnitev obveznosti, za katere jamči zavarovalna pogodba. Potrebno jih je vključiti v pričakovano financiranje zavarovanja. Nujno so potrebne, da izravnajo nihanja dejanskega škodnega poteka, izračunanega na podlagi statističnih podatkov o dejanskem škodnem poteku daljšega časovnega obdobja (Flis, 1999, str. 503). Previdnost pri oblikovanju ni odveč zaradi tveganja, ki obstaja. Za izračun rezervacij imajo vedno prednost matematične podlage. Med zavarovalno tehnične rezervacije štejemo:

- **Rezervacije za prenosne premije** so del obračunanih premij, ki se nanašajo na konec poslovnega leta. Le-te so za vsako zavarovalno pogodbo po časovni razdeljenosti posamezno obračunane. Lahko se ugotavljajo tudi po postopku približka, kadar je verjetno, da bo njihova uporaba privedla do približno enakega rezultata kot posamični izračun.
- **Kritne rezervacije** se oblikujejo v življenjskem in zdravstvenem zavarovanju ter ostalih zavarovalnih panogah, ki izvajajo svojo dejavnost na način življenjskega zavarovanja. Njihov izračun je narejen na podlagi matematičnih in statističnih metod (tablice verjetnosti). Kritne rezervacije obsegajo v življenjskem in nezgodnem zavarovanju matematično izračunano razdelitev dobička in tudi rezervacije za upravne stroške, od katerih se odbije vrednost bodočih prispelih premij.
- **Škodne rezervacije** se za vsak zavarovalni primer določajo posebej. Ugotovitev je izvršena, ko so poznane značilnosti posameznih zavarovalnih vrst. Za zavarovalne primere, ki še niso poznani zadnji dan bilance, se oblikujejo rezervacije na podlagi

⁹ Sprejel jih je tako kot VAG po evropskih direktivah 73/237/EEC, 87/343/EEC in 79/267/EEC.

izkušenj in ocen. Škodne rezervacije se oblikujejo v višini ocenjenih obveznosti, vključno z vsemi stroški, ki jih je zavarovalnica dolžna izplačati na podlagi zavarovalnih pogodb, pri katerih je zavarovalni primer nastopil do konca obračunskega obdobja, ne glede na to ali je zavarovalni primer že prijavljen.

- **Izravnalne rezervacije** je potrebno oblikovati zaradi nihanj, ki nastajajo pri škodnem dogajanju. Obveznost za oblikovanje teh rezervacij nastopi, ko se v daljšem roku opazovanja (ni opredeljeno koliko let) pojavijo znatna nihanja škode ter so škodni in obratovalni stroški v tem obdobju najmanj enkrat presegli razmejene (nem. abgegrentzte) premije. Za zavarovalne vrste, v katerih razmejene premije ne dosegajo večjih obsegov, ni potrebno oblikovati teh rezervacij. FMA lahko za posebna tveganja zahteva letno oblikovanje zavarovalno tehničnih rezervacij, in sicer na osnovi povprečne škode v opazovanem času.
- **Ostale zavarovalno tehnične rezervacije** so še rezervacije za velike škode iz zavarovalnih portfeljev, rezervacije za povračilo premij, ki so odvisne ali neodvisne od dobička in rezervacije za storno.

Pri določbah o zavarovalno tehničnih rezervacijah obstajajo manjše razlike. Katere zavarovalno tehnične rezervacije mora oblikovati zavarovalnica v Republiki Avstriji smo že spoznali, v nadaljevanju pa bomo še določbe po Zzavar. Rezervacije za prenosne premije, rezervacije za bonuse, popuste in storno in škodne rezervacije ne bom posebej omenjala, saj je opredelitev v obeh zakonih zelo podobna. Razlike obstajajo pri opredelitvi matematičnih rezervacij (VAG jih imenuje kritne rezervacije), izravnalne rezervacije so veliko bolj podrobno opredeljene v Zzavar ter oblikovanje zavarovalno tehničnih rezervacij glede na predvidene bodoče obveznosti in tveganja velikih škod, ki izhajajo iz zavarovanja odgovornosti za jedrsko škodo, proizvajalčeve odgovornosti za farmacevtske izdelke, potrese in poplave. V nadaljevanju bom malce več besed namenila opredelitvi matematičnih in izravnalnih rezervacij.

Matematične rezervacije se oblikujejo v višini sedanje vrednosti ocenjenih bodočih obveznosti zavarovalnice na podlagi sklenjenih zavarovanj, od katerih se odbije taista ocena za vplačane premije. Za izračun matematičnih rezervacij se uporabljajo ustrezna aktuarska vrednotenja, ki se poslužujejo podatkov o zajamčenih izplačilih zavarovancem, o bonusih zavarovancev in o stroških. Izračunavajo se za vsako zavarovalno pogodbo posebej. Metode, ki jih zavarovalnica pri izračunu uporablja, morajo biti javno predstavljene v letnem poročilu.

Zzavar natančno določa, v katerih zavarovalnih vrstah je potrebno oblikovati **izravnalne rezervacije**. Oblikujejo se na podlagi deleža škod, za katerega dejanske obveznosti zavarovalnice na podlagi zavarovalnih primerov presegajo ocenjene obveznosti

zavarovalnice, ki so bile podlaga za določitev zavarovalne premije. Zavarovalnica oblikuje izravnalne rezervacije v tistih zavarovalnih vrstah, kjer so na podlagi statističnih podatkov ugotovljena znatna nihanja škode, ki niso izravnana z zavarovalno premijo posameznega leta ali s pozavarovanjem. Zzavar natančno določa pogoje za oblikovanje teh rezervacij v določeni zavarovalni vrsti. Ti so:

- *standardni odklon deleža škod od povprečnega deleža škod v opazovanem obdobju mora znašati vsaj 5 odstotnih točk,*
- *obračunana povprečna čista letna premija v zadnjih treh letih preseže 50 mio SIT ali 4% skupne premije premoženjskih zavarovanj¹⁰,*
- *delež škod, povečan za povprečni delež škod, v opazovanem obdobju vsaj enkrat prekorači 100 odstotkov (ta pogoj postavlja tudi VAG).*

Opazovano obdobje znaša najmanj deset let pred letom, ko se oblikujejo rezervacije. Delež škod se izračunava kot razmerje med odhodki in prihodki za škode. Zavarovalnica mora dodatno povečati izravnalne rezervacije, če je delež škod v tekočem letu manjši od povprečnega deleža škod v opazovanem obdobju. Povečanje se izračuna tako, da se razlika med obema deležema pomnoži z lastnim deležem obračunane zavarovalne premije za tekoče leto. Povečanje v posamezni zavarovalni vrsti ne sme presegati 75% razlike med čistimi prihodki od premij in odhodki za škode. V primeru prenehanja obveznosti oblikovanja izravnalnih rezervacij zavarovalnica zmanjša le-te v naslednjih petih letih, vsako leto za eno petino zneska oblikovanih rezervacij.

3.4.1.4 Kritno premoženje in omejitev naložb, ki ga sestavljajo

Kritno premoženje je premoženje zavarovalnice, namenjeno kritju bodočih obveznosti iz zavarovanj, ki jih sklepa zavarovalnica, in morebitnih škod zaradi tveganj, ki izhajajo iz zavarovalnih poslov, ki jih opravlja zavarovalnica in zaradi katerih je zavarovalnica dolžna oblikovati zavarovalno tehnične rezervacije.

Za kritje zavarovalno tehničnih rezervacij so ustrezne premoženjske vrednosti, ki sodijo v kategorije znotraj direktiv 92/49/EEC in 92/96/EEC (torej tretja generacija direktiv):

- dolžniški vrednostni papirji, obveznice in drugi vrednostni papirji na trgu,
- delnice in drugi deleži z neenakomernim dobičkom,
- deleži za skupne naložbe v vrednostne papirje in kapitalske naložbe,
- posojila in krediti,
- zemljišča in zemljiške pravice,
- dobroimetja pri kreditnih institucijah.

¹⁰ Za kreditna zavarovanja se upošteva povprečna čista letna premija v zadnjih 5 letih.

Kritna premoženja, ki ne sodijo med predhodno naštete oz. je prišlo do prekoračitve omejitve naložb, glede na predhodno omenjeni direktivi, mora po ocenitvi odobriti FMA. FMA urejuje kritje zavarovalno tehničnih rezervacij, dokler je to potrebno, torej da so zagotovljene vse izpolnitve iz zavarovalnih pogodb.

Premoženje za kritje zavarovalno tehničnih rezervacij mora biti dokazano v Republiki Avstriji ali v državi pogodbenici. Obstaja pa tudi izjema, če FMA dovoli, da se premoženje nahaja tudi kje drugje.

Za kritje zavarovalno tehničnih rezervacij se lahko uporabi samo premoženje, ki se glasi na isto valuto in upoštevajoč **pravila o usklajenosti**:

- če je kritje pogodbe izraženo v določeni valuti, se izpolnitev zavarovalnih pogodb opravlja v tej valuti,
- če valuta v pogodbi ni izražena, se obveznosti poravnava v valuti države, kjer je pogodba izdana.

Nepremičnine in pravice, ki izhajajo iz teh in se ne glasijo na isto valuto, se ovrednotijo po valuti države, kjer se te nepremičnine nahajajo ali kjer ima sedež izdajatelj vrednostnih papirjev.

Zavarovalnice so obvezane FMA do konca poslovnega leta predložiti vse podatke o ustreznih premoženjskih vrednostih, ki so predvidene za kritje zavarovalno tehničnih rezervacij. Čas oddaje poročila je razpotegnjen na šest tednov po koncu poslovnega leta. FMA ima vso pravico določiti, katere izjave in sestavke mora vsebovati poročilo. V posebnih primerih lahko FMA podaljša roke sestavljanja poročila in njegovega javljanja.

Po Zzavar lahko kritno premoženje predstavljajo naslednje naložbe, ki so tudi omejene:

- 1. vrednostni papirji, katerih izdajatelja je Republika Slovenija (RS), Banka Slovenije, država članica oz. članica OECD ali mednarodna finančna institucija,*
- 2. obveznice, drugi dolžniški vrednostni papirji in delnice, s katerimi se trguje na organiziranem trgu vrednostnih papirjev v RS, državi članici oz. članici OECD,*
- 3. obveznice, drugi dolžniški vrednostni papirji in delnice, s katerimi se ne trguje na organiziranem trgu vrednostnih papirjev, če je njihov izdajatelj pravna oseba s sedežem v RS, državi članici oz. članici OECD,*
- 4. investicijski kuponi vzajemnih skladov oz. delnice investicijskih družb, ki svoje premoženje nalagajo izključno v vrednostne papirje z namenom razpršitve in omejitve tveganja,*
- 5. terjatev iz naslova posojil, ki so zavarovani z zastavno pravico na nepremičnini. Zastavna pravica mora biti vpisana v zemljiški ali drugi javni knjigi v RS ali državi članici, terjatev pa ne sme biti višja od 60% vrednosti nepremičnine, kar seveda oceni cenilec,*

6. terjatev iz naslova posojil bankam s sedežem v RS, državi članici oz. članici OECD oziroma za izplačilo le-te jamčijo,
7. terjatve iz naslova posojil, ki so zavarovane z zastavno pravico na vrednostnih papirjih pod št. 1 in 2 ali drugače ustrezno zavarovane,
8. posojila zavarovana z odkupno vrednostjo zavarovalne police,
9. nepremičnine,
10. depoziti pri banki s sedežem v RS, državi članici oz. članici OECD,
11. gotovina v blagajni ali na vpoglednem denarnem računu.

Tako kot FMA v Avstriji lahko tudi Agencija v Sloveniji določi druge vrste naložb, ki so primerne za kritno premoženje.

Omejitve za omenjene naložbe so:

- *za naložbe pod točko 2 in 3 (istega izdajatelja) ter 5 do 7 velja skupna omejitev do 5% zavarovalno tehničnih rezervacij,*
- *naložba pod št. 3 ne sme presegati 1% zavarovalno tehničnih rezervacij (vsak vrednostni papir posebej in od istega izdajatelja),*
- *naložba v vrednostne papirje pod št. 3, skupaj ne sme preseči 10% zavarovalno tehničnih rezervacij,*
- *naložba v delnice iz 2 in 3 točke ter v investicijske kupone pod št. 4, skupaj ne sme preseči 30% zavarovalno tehničnih rezervacij,*
- *naložba v delnice po točko 3 je lahko do 5% zavarovalno tehničnih rezervacij,*
- *naložba po točko 4 ne sme preseči 40% zavarovalno tehničnih rezervacij,*
- *naložba v terjatve pod točko 7 za posameznega posojilojemalca ne sme preseči 2%, skupaj pa 5% zavarovalno tehničnih rezervacij,*
- *naložba v eno nepremičnino oz. več, ki so med seboj v takšni bližini, da predstavljajo eno naložbo, ne sme preseči 10%, skupno pa naložbe v nepremičnine ne smejo preseči 30% zavarovalno tehničnih rezervacij,*
- *naložbe v depozite skupno ne smejo preseči 30%, za vsako posamezno banko samo 10% zavarovalno tehničnih rezervacij,*
- *naložba v gotovino lahko znaša do 3% zavarovalno tehničnih rezervacij.*

Omejitve so stopile v veljavo začetek leta 2003. Agencija lahko iz utemeljenih razlogov dovoli tudi prekoračitev teh omejitev.

V Sloveniji se kritno premoženje oblikuje za kritje bodočih obveznosti iz premoženjskih zavarovanj. Zavarovalnica mora naložbe kritnega premoženja, zaradi katerih je izpostavljena tveganjem morebitnih škod zaradi spremembe obrestne mere in tečajev tujih valut, ustrezno uskladiti z njenimi obveznostmi na podlagi zavarovalnih pogodb.

3.4.1.5 Kritni sklad

V višini zahtevanega kritja, z izjemo pozavarovalnih poslov, je oblikovan kritni sklad za upravljanje s premoženjem. Oblikuje se za dodatno pokojninsko zavarovanje, življenjsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje in preostale zavarovalne vrste, za katere se oblikujejo rezervacije za kritje (matematične rezervacije). Ker kritni sklad upravlja s premoženjem, lahko FMA zahteva vse dokaze, da so bile zahtevane obveznosti izpolnjene. Posveča se tudi predplačilom iz zavarovalnih polic. Kritni sklad, ki je namenjen za domače nepremičnine in njihove hipoteke, se vpiše v zemljiško knjigo. Za tuje to velja, če so vpisane v kakšni javni knjigi.

Za nadzor nad kritnim skladom določi FMA fiduciarja (upravitelja premoženja) in namestnika za največ tri leta in ju tudi plačuje. Imenovanje je lahko ponovljeno. Če je kritni sklad sestavljen iz več oddelkov, vsak oddelek dobi svojega fiduciarja in namestnika. Za fiduciarja in njegovega namestnika so lahko postavljene samo poslovno sposobne fizične osebe, ki imajo glavno bivališče v Avstriji ali v drugih državah pogodbenicah. Zahtevana je tudi prava izobrazba in strokovna usposobljenost. Fiduciar naj ne bi izvajal nadzora v več kot dveh zavarovalnicah. Njegova naloga je, da nadzoruje kritni sklad in zavarovalnico pri izpolnjevanju vseh njenih obveznosti. Vedno ima tudi vpogled v knjige zavarovalnice, kot dokazilo poslovanja. FMA mora v treh mesecih, po preteku poslovnega leta, izdati pisno poročilo o svoji dejavnosti.

V osnovi je razlika v Zzavar, da se kritni sklad uporablja za vsa zavarovanja, za katera je potrebno oblikovati matematične rezervacije, njegova naloga pa je seveda ista. Oblikuje se ga za življenjska zavarovanja, življenjska zavarovanja, kjer zavarovanec prevzema naložbeno tveganje, za zdravstvena zavarovanja in ostala zavarovanja, za katera se oblikujejo matematične rezervacije. Naš zakon ne omenja upravitelja premoženja za kritni sklad, naložbe kritnega sklada pa so podobne naložbam za kritno premoženje.

3.4.2 POSLOVNA POROČILA IN POSLOVNE KNJIGE

Za zavarovalne delniške družbe veljajo določbe Zakona o trgovini¹¹ za velike delniške družbe, za oddajanje poslovnih knjig in poslovnih poročil, dokler zakon ne določi drugače. Prav tako veljajo določbe HGB za družbe za vzajemno zavarovanje, ki niso majhne družbe in za podružnice zavarovalnic, ki nimajo sedeža v eni izmed pogodbenih držav, in dokler zakon drugače ne določi.

¹¹ V naši zakonodaji v tem primeru veljajo določbe Zakona o gospodarskih družbah.

Upravni odbor domače zavarovalnice ali vodstvo tuje podružnice v Avstriji, mora skrbeti za zakonsko ustreznost računovodskih izkazov. Obvezno se je držati predložitvenih rokov. Domače zavarovalnice imajo čas do šest mesecev, podružnice tujih zavarovalnic pa morajo računovodske izkaze predložiti v prvih petih mesecih naslednjega leta.

VAG zelo dosledno upošteva direktivo o letnih računovodskih izkazih in konsolidiranih izkazih zavarovalnic (61/674/EEC), saj določa sheme različnih bilanc, pravila vrednotenja bilančnih postavk, pravila konsolidacije računovodskih izkazov, obveznost javne objave izkazov z mnenjem revizorja in ostale zahteve, ki so določene s to direktivo.

Kot je omenjeno že v Zakonu o gospodarskih družbah, so zavarovalnice gospodarske družbe, ki morajo voditi poslovne knjige in izdelovati letna poročila. Računovodski izkazi in poslovna poročila morajo prikazovati resnično stanje premoženja in poslovni izid zavarovalnice.

Zavarovalnica mora voditi poslovne knjige, sestavljati knjigovodske listine, vrednotiti knjigovodske postavke in sestavljati računovodska poročila v skladu z ZGD, pravi Zzavar. Zavarovalnica mora predložiti Agenciji nerevidirane računovodske izkaze v treh mesecih po preteku koledarskega leta.

Ena večjih razlik je v tem, da so v VAG določeni kontni okvir za zavarovalnice, vrste in sheme računovodskih izkazov, podrobnejša vsebina letnega poročila in vrednotenje bilančnih postavk, medtem ko v naši zakonodaji mora zavarovalnica voditi poslovne knjige, sestavljati knjigovodske listine, vrednotiti knjigovodske postavke in sestavljati računovodska poročila v skladu z Zakonom o gospodarskih družbah, v skladu s slovenskimi računovodskimi in finančnimi standardi in v skladu z drugimi predpisi.

Notranja revizija

Zavarovalnice morajo imeti urejeno notranjo revizijo podjetja. To je ena primarnih nalog vodstva podjetja, da je zagotovljena zakonitost, ustreznost in namenskost zavarovalnice. Notranjo revizijo ukažeta najmanj dva člana upravnega odbora ali vodstvo podružnice tuje zavarovalnice. Rezultati revizije morajo biti sporočeni vsem vodilnim. FMA lahko zahtevo po notranji reviziji opusti, če so izpolnjene vse zahtevane naloge.

Zzavar še omenja, da naša zakonodaja določa zaposlitev osebe, ki bo opravljala naloge notranjega revidiranja. Nalog notranje revizije ne sme opravljati član uprave, vendar mora

biti o njej stalno obveščen. Zzavar ne določa opuščanja notranje revizije kljub vsem izpolnjenim zahtevanim nalogam.

Revizija

Revidiranje računovodskih izkazov je preizkušanje in ocenjevanje računovodskih izkazov ter podatkov in metod, uporabljenih pri sestavljanju ter na tem temelječe dajanje strokovnih mnenj, ali računovodski izkazi resnično in pošteno kažejo stanje sredstev in obveznosti do njihovih virov ter poslovni izid pravne osebe (Marjan Odar, 2003, str. 23).

Letne računovodske izkaze mora obvezno pregledati revizor. Nadzorni svet mora pred iztekom poslovnega leta imenovati revizorja. Le-ta ne sme biti:

- oseba, ki je že šest zaporednih let revizor v taisti zavarovalnici,
- oseba brez primerne jamstva.

Upravni odbor mora izbiro nadzornega sveta takoj javiti FMA. Ta lahko v roku enega meseca ugovarja pooblastilu za revizorja, če obstajajo kakršnikoli dvomi o njegovi ustreznosti, predvsem v primeru, če ni jamčena revizorjeva gospodarska neodvisnost. Če nadzorni svet v predvidenem času ne imenuje revizorja, le-tega imenuje FMA. V primeru, da imenovanju in pooblastilom revizorja FMA ne nasprotuje, mu upravni odbor takoj dodeli zadolžitve. FMA lahko po pregledu revizijskega poročila ni zadovoljen, takrat zahteva od upravnega odbora dopolnitev poročila.

Revizor mora FMA takoj pisno sporočiti, kakšne naloge in znanja je pridobil pri opravljanju svoje dejavnosti v podjetju, morebitno ogrožanje izpolnjevanja obveznosti in oviranja pri opravljanju svoje dejavnosti v podjetju. Prav tako mora te informacije revizor posredovati upravnemu odboru in nadzornemu svetu podružnice tuje zavarovalnice.

Tudi Zzavar določa preverjanje letnih poročil zavarovalnice s pooblaščenim revizorjem. Revizor je dolžan o vseh ugotovitvah poročati Agenciji, prav tako pa je zavarovalnica obvezana podajati vse potrebne informacije revizorju. Revizor pregleduje in poroča predvsem o bilanci stanja, izkazu poslovnega izida, izkazu finančnih tokov, zavarovalno tehničnih rezervacijah, kritnem premoženju, kritnem skladu, notranji reviziji in o vseh pravilnostih in nepravilnostih v zavarovalnici.

3.5 NADZOR ZAVAROVALNIC

Kot sem že na začetku omenila, je glavni nadzorni organ za zavarovalništvo v Republiki Avstriji FMA. Le-ta mora ustrezno paziti na izpolnjevanje zavarovalnih pogodb. Na finančno poslovanje zavarovalnice je potrebno paziti toliko časa, da so opravljene vse obveznosti iz zavarovalnih pogodb. To pa ne velja za zavarovalne pogodbe v okviru stečajnega postopka. Da bo zavarovalnica v vsakem primeru izpolnila svoje obveznosti, lahko FMA zahteva jamstvo z določitvijo varščine. Najvišja je lahko v višini polovice garancijskega sklada v obsegu zavarovalno tehničnih rezervacij. S tem je tudi določeno, da zavarovalnica v tem primeru ne more razpolagati s svojim kritnim premoženjem.

FMA ima pravico zahtevati od zavarovalnice vse informacije o poslovanju in ustrezna gradiva, ki ga zanimajo. Zavarovalnice mu morajo nemudoma pisno prikazati vsa dejstva, ki posredno ali neposredno ogrožajo izpolnitev pogodbenih obveznosti.

FMA lahko vedno pregleduje poslovanje zavarovalnice tudi krajevno. Predvsem je to smiselno za zavarovalnice, ki deluje v več krajih naenkrat. Dokler je nadzor finančnega poslovanja potreben, lahko FMA naroči revizijo, ki ne sodi pod njegovo okrilje, vendar jo FMA plača.

FMA mora zaradi varovanja interesov zavarovancev upoštevati vse razporeditve zavarovalnice, ki so potrebne in primerne. Soglašati mora tudi z opravljanjem pogodbenega zavarovanja poslovnega obrata zavarovalnice po veljavnih predpisih in pravilih.

Če zavarovalnica ne razpolaga s predvidenim obsegom lastnih sredstev, potem mora FMA predložiti **načrt za obnovo finančnega razmerja**. Kot sestavni del novega finančnega načrta, mora biti za naslednja tri poslovna leta navedeno tudi:

- predvideni stroški provizij in tekoči stroški poslovanja,
- predvidene vplačane premije in dajatve zavarovalnice, ki so ločene od dajatev za pozavarovanje,
- predvideno stanje plačilne sposobnosti,
- finančna sredstva, ki so predvidena za kritje obveznosti in zahtev po lastnih sredstvih,
- osnovne poteze pozavarovalne politike.

Če lastni viri sredstev zavarovalnice ne dosežejo obsega garancijskega sklada, mora FMA predložiti **načrt o kratkoročni oskrbi lastnih virov sredstev**. FMA lahko zaradi varnosti izpolnitve vseh obveznosti iz zavarovalnih pogodb skrajša ali prepove prosto razpolaganje s kritnim premoženjem, če:

- ni oblikovanih dovolj zavarovalnotehničnih rezervacij in se ne držijo predpisov o kapitalskih naložbah,

- se še naprej poslabšuje finančno stanje zavarovalnic ne glede na načrte izboljšave, ki jih mora zavarovalnica pripraviti v primeru slabega finančnega stanja.

Dokler je prosto razpolaganje s kritnim premoženjem prepovedano ali omejeno, lahko zavarovalnice razpolagajo z njim samo s soglasjem FMA. Soglasje se dodeli, če ni ogrožena izpolnitev obveznosti iz zavarovalnih pogodb. Če pride do omejitve ali celo prepovedi prostega razpolaganja z domačimi nepremičninami, nepremičninskimi pravicami in hipotekami na le-te, potem je potreben vpis v zemljiško knjigo.

FMA odločitev o prepovedi ali omejitvi objavi v Zveznem uradnem listu (nem.Bundesgesetzblatt) ali na internetu.

FMA ima pravico zahtevati vzorce vseh dokumentov od podružničnih zavarovalnic, ki imajo sedež v drugi državi pogodbenici. Z njimi tako presoja, če pogodbeno zavarovanje opravljajo po veljavnih predpisih in načelih. Če podružnica zavarovalnice s sedežem v državi pogodbenici ne posluje v skladu z veljavnimi pravili in so ogroženi interesi zavarovancev, jo mora FMA pozvati, da odpravi napake. Ta poziv se ne izda v obliki odločbe. Če zavarovalnica ne upošteva poziva, potem FMA zaprosi odgovorne organe v državi, kjer je sedež te zavarovalnice, da ukrepa in odpravi napake. Če le-ta ne ponudi sodelovanja, ukrepa FMA sam.

Ko domača zavarovalnica opravlja svojo dejavnost v državi nečlanici, mora imeti po navodilih FMA oblikovane zavarovalno tehnične rezervacije za kritje, jamčiti mora za svoje obveznosti, ki izhajajo iz tega zakona. Če se pojavi nevarnost neizpolnitve obveznosti domače zavarovalnice, lahko FMA prepove opravljanje dejavnosti zunaj držav pogodbenic. To se odloči na podlagi potrebnih informacij, dokumentov in tudi kontrole kraja.

Z novim Zakonom o zavarovalništvu smo v Sloveniji dobili tudi nov nadzorni organ, to je Agencija za zavarovalni nadzor. O sestavi obeh organov smo se že seznanili na začetku poglavja, tako da se v tem delu bolj posvečamo njunim primarnim nalogam, to je seveda nadzor nad zavarovalniškim trgom v državi. Prav tako kot FMA je tudi naloga Agencije opravljati nadzor nad zavarovalnicami z namenom preverjanja poslovanja zavarovalnic in spoštovanja zakonskih in drugih pravil. Agencija opravlja nadzor tudi nad pravnimi osebami, povezanimi z zavarovalnicami. Tega posebej pri nalogah FMA ni potrebno omenjati, saj kot vemo, nadzoruje celoten finančni trg v Republiki Avstriji.

Agencija mora biti s strani zavarovalnic redno obveščena in izročena ji mora biti vsa potrebna dokumentacija, da je nadzor lahko nemoteno izvršen.

Agencija opravlja nadzor nad zavarovalnicami in pozavarovalnicami, da preverja, ali spoštujejo predpisana pravila o obvladovanju tveganj in druga pravila. Državni zavarovalni nadzor se izvaja s spremljanjem, zbiranjem in preverjanjem poročil in obvestil zavarovalnic in drugih oseb, ki so dolžne poročati Agenciji. Agencija opravlja tudi preglede poslovanja zavarovalnic in izreka ukrepe nadzora. Uprava zavarovalnice mora Agencijo nemudoma obvestiti, če je ogrožena likvidnost ali solventnost zavarovalnice, če nastopijo razlogi za prenehanje ali odvzem dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov in če se finančni položaj zavarovalnice spremeni tako, da zavarovalnica ne dosega minimalnega kapitala.

Pri izvajanju nadzora ima Agencija na voljo naslednje ukrepe nadzora: odreditev odprave kršitev, odreditev dodatnih ukrepov, odvzem dovoljenja, imenovanje izredne uprave, uvedbo prisilne likvidacije zavarovalnice in odločanje o razlogih za stečaj zavarovalnice.

3.5.1 DODATNI NADZOR

Dodatnemu nadzoru so podvržene zavarovalnice, ki so:

- podrejene zavarovalnim holdingom,
- podrejene tuji pozavarovalnici,
- podrejene zavarovalnici s sedežem zunaj držav pogodbenic,
- podrejene podjetjem, ki se ne ukvarjajo z zavarovalno dejavnostjo.

V dodatni nadzor se v smislu preostalih določb tega poglavja, vključi naslednja podjetja:

- vsa soudeležena podjetja neke zavarovalnice, ki je podvržena dodatnemu nadzoru,
- vsa pridružena podjetja neke zavarovalnice, ki je podvržena dodatnemu nadzoru,
- vsa soudeležena podjetja pridruženih podjetij neke zavarovalnice, ki je vključena v dodatni nadzor.

FMA lahko na predlog dovoli, da se podjetij ne vključi v dodatni nadzor, v primeru:

- je cilj dodatnega nadzora podjetjem manjšega pomena,
- je vključitev podjetja v dodatni nadzor čisto neprimerna,
- ima podjetje sedež zunaj držav pogodbenic in mu na poti pošiljanja potrebnih informacij stojijo pravne ovire.

Dodaten nadzor Agencije nad zavarovalnicami določa tudi Zzavar. Temu so podvržene zavarovalnice, ki sodijo v zavarovalniško skupino. Zavarovalniška skupina obstaja, glede na Zzavar, kadar je zavarovalnica, zavarovalni ali mešani holding nadrejena družba eni ali večim zavarovalnicam s sedežem v RS ali državi članici. Nadrejena družba je v podrejenih večinsko posredno ali neposredno udeležen in:

- ima večino glasovalnih pravic ali,

- ima pravico imenovati večino članov uprave in nadzornega sveta ali,
- lahko izvršuje prevladujoč vpliv in ga dejansko tudi izvršuje.

Zavarovalni holding je pravna oseba, ki ni zavarovalnica in so ji podrejene zavarovalnice in pozavarovalnice, kjer je pomembna predvsem višina kapitala. Mešani zavarovalni holding je prav tako pravna oseba, ki ni zavarovalnica in ji je podrejena vsaj ena zavarovalnica.

Podrejene zavarovalnice so dolžne nadrejeni posredovati vse podatke in informacije, ki jih ta potrebuje za izpolnjevanje obveznosti do Agencije.

3.5.2 SODELOVANJE S TUJIMI NADZORNIMI ORGANI

Skupno delo z nadzornimi organi držav nečlanic

FMA je upravičen do dajanja potrebnih informacij in gradiv, ki so potrebne za izpolnitev vseh nalog nadzornih organov držav nečlanic. Tu gre za nadzore vseh zavarovalnic, kreditnih in finančnih institucij. Potrebne informacije zadevajo tako domača podjetja, ki imajo svoje podružnice v teh državah, kot tudi tuje podružnice v Avstriji, ki imajo sedež v državi nečlanici.

Informacije in gradiva naj bi vsebovale naslednje:

- dovoljenja, prenose portfelja,
- delničarje in člane upravnega in nadzornega odbora zavarovalnice,
- FMA predložena poslovna gradiva,
- potreba po lastnih sredstvih in lastna sredstva zavarovalnice,
- obračun zavarovalnotehničnih rezervacij in kapitalskih naložb za kritje,
- zaznavanja na osnovi nadzora poslovanja in ukrepi, ki sledijo,
- kazenske postopke, ki sledijo pri zakonskih kršitvah.

Posredovanje informacij in gradiv je dopustno samo v primeru, da so bile le-te uporabljene dosledno v nadzorne namene in zagotovitev, da bodo zavarovalnice držav nečlanic, ki nastopajo na avstrijskem trgu, enakovredno zastopane po avstrijskem pravu. Finančni minister lahko z državami nečlanicami sklene poseben sporazum o skupnem delu nadzornih organov.

Skupno delo z nadzornimi organi v Evropskem gospodarskem prostoru

FMA je upravičen do informacij s strani zavarovalnic, kreditnih in finančnih institucij, ki so izpostavljene nadzoru pristojnih organov v državah pogodbenicah. Podana gradiva naj bi vsebovala iste informacije kot za nadzorne organe držav nečlanic.

FMA je upravičen do pridobivanja informacij s strani nadzornih organov držav pogodbenic, kjer delujejo avstrijske zavarovalnice. To določata tudi, že omenjeni, evropski direktivi 92/49/EEC in 92/96/EEC. Dodeliti mu je potrebno vse informacije in dokumente, ki so potrebni za izpolnjevanje obveznosti. Če je delo podružnice, ki ima sedež v državi pogodbenici, v Avstriji ogroženo, mora FMA pristojnemu organu te države to nujno sporočiti. Prav tako glede dodatnega nadzora zavarovalnic. V skrajnem primeru, seveda če dovoli ustavni zakon, lahko minister za finance ukrepa in vpliva na skupno delo nadzornih organov držav članic.

Če pride do preklica ali prenehanja veljave dovoljenja tuje podružnice v Avstriji, mora to FMA nemudoma sporočiti nadzornemu organu te države. Prav tako morata biti oba nadzorna organa seznanjena s premoženjsko vrednostjo tuje zavarovalnice v Avstriji.

Skupno delo s švicarskim nadzornim organom

FMA je tudi tu upravičen do vseh informacij in dokumentov, ki mu jih mora predložiti švicarski nadzorni organ, da je delo nadzora pravilno opravljeno. FMA mora posedovati vse podatke, ki se dotikajo koncesij švicarskih zavarovalnic v Avstriji. Ostalo je enako kot pri državah pogodbenicah.

FMA mora redno sodelovati tudi z **Evropsko komisijo** in ji mora redno javljati:

- dodelitev uradnih dovoljenj zavarovalnicam in hčerinskim podjetjem, s sedežem v državi, ki ni pogodbenica,
- sodelovanje domačih zavarovalnic skozi tuja hčerinska podjetja, ki imajo sedež v državi, ki ni pogodbenica,
- možnih ovirah, ki bi jih imela domača zavarovalnica pri ustanavljanju podružnice ali hčerinskega podjetja v državi, ki ni pogodbenica,
- na zahtevo Evropske komisije mora biti predložena tudi prošnja podjetja za dodelitev uradnega dovoljenja za hčerinsko podjetje v državi, ki ni pogodbenica.

Agencija in organi, ki so pristojni za nadzor drugih finančnih organizacij v Sloveniji, morajo na zahtevo posameznega nadzornega organa posredovati temu organu vse podatke glede zavarovalnice oziroma druge finančne organizacije, ki jih potrebuje v postopku opravljanja nalog nadzora nad finančno organizacijo, v postopku v zvezi z izdajo dovoljenj oziroma pri odločanju o drugih posamičnih zadevah.

Nadzorni organi morajo drug drugega obveščati o nepravilnostih, ki jih pri opravljanju nadzora ugotovijo, če so te ugotovitve pomembne tudi za delo drugih nadzornih organov.

Finančni minister določi podrobnejšo vsebino in način medsebojnega sodelovanja nadzornih organov.

Nadzorni organi morajo vse podatke, ki jih pridobijo na podlagi izmenjave podatkov z nadzornimi organi držav članic oziroma tujih držav, varovati kot zaupne in jih smejo uporabiti samo za namene, za katere so bili ti podatki pridobljeni.

Določbe Zzavar, ki določajo sodelovanje z nadzornimi organi evropskih skupnosti (tudi Evropska komisija), bodo stopile v veljavo šele z vstopom Republike Slovenije v EU.

3.6 PRENEHANJE DELOVANJA ZAVAROVALNIC

Zaradi ukrepov nadzora lahko pride tudi do prenehanja delovanja zavarovalnic. Zavarovalnica lahko preneha delovati zaradi odvzema dovoljenja, preklica ali prenehanja veljave dovoljenja, zaradi stečaja ali prisilne likvidacije.

3.6.1 STEČAJ

Upravni odbor mora plačilno nesposobnost ali prezadolženost zavarovalnic takoj sporočiti FMA, da lahko izda predlog za uvedbo stečajnega postopka.

Stečajno sodišče mora pri uvedbi stečajnega postopka za uveljavljanje zahtev iz zavarovalnih pogodb postaviti kuratorja. Le tako postanejo zahteve iz zavarovalnih pogodb veljavne. Stečajni upravitelj mora kuratorju dovoliti vpogled v knjige in zapiske podjetij ter seznam naložb kritnega sklada. Kurator za svoje delo zahteva nadomestitev svojih gotovinskih izdatkov in primerno plačilo.

Zavarovalnice morajo ob uvedbi stečajnega postopka predložiti stečajnemu sodišču sestavo kritnega sklada. Za višino zahtevka in skupnih zahtev iz kritnega sklada je čas uvedbe stečajnega postopka zelo pomemben. Dokler niso terjatve v celoti poravnane, se obravnavajo kot terjatve iz zavarovalnih pogodb.

Terjatve iz zavarovalnih pogodb imajo prednost pred ostalimi stečajnimi terjatvami, še pred temi pa imajo prednost terjatve na dajatve zavarovalnice.

Pri stečaju prisilna poravnava ne pride v poštev. Pri premoženju zavarovalnice se ne odpirajo predhodni in poravnalni postopki.

Za naslednja zavarovanja prenehajo zavarovalna razmerja z uvedbo stečajnega postopka:

življenjsko zavarovanje, zavarovanje za primer poroke oz. rojstva, življenjsko zavarovanje vezano na enoto investicijskih skladov, tontine zavarovanje in zavarovanje s kapitalizacijo izplačil.

Prezadolžitev družbe za vzajemno zavarovanje se ocenjuje po razpisanih doplačilih, ki po šestih mesecih zapadlosti še vedno niso bili vplačani. Za obračune in izterjave doplačil v stečaju veljajo določbe Pravnega uradnega lista (nem. Rechtsgesetzblatt). Doplačila ne smejo preseči v statutu določene najvišje vrednosti. Dopustna doplačila se upoštevajo, če premoženje družbe zadošča za kritje stroškov stečajnega postopka. Zahtevki za vračilo ustanovitvenega kapitala sledijo preostalim stečajnim terjatvam.

Uvedba stečajnega postopka glede premoženja tujega zavarovalnega podjetja, deluje kot preklic uradnega dovoljenja za podružnico tuje zavarovalnice v Avstriji. Za zavarovalnice s sedežem v državi pogodbenici to ne velja.

Če se pri reviziji poslov in premoženjskega stanja pokaže, da zavarovalnica ni sposobna izpolniti obveznosti, izognitev stečaju pa je v interesu zavarovancev, mora FMA ukrepati in prepovedati plačila, dajatve zavarovalnic, odkupe vplačanih premij življenjskega zavarovanja in izplačila iz polic. Obveznosti zavarovancev glede plačevanja premij v dosedanji višini, so nespremenjene.

Tudi Zzavar prepoveduje, da bi se v zavarovalnici začel postopek prisilne poravnave (sporazum med prezadolženim dolžnikom in upniki, s katerimi se dolgovi znižajo oziroma njihovo plačilo odloži). Če likvidacijski upravitelji ugotovijo, da premoženje zavarovalnice ne zadošča za poplačilo vseh terjatev upnikov zavarovalnice ali da zavarovalnica nima zadosti likvidnih sredstev, da bi ob dospelosti izplačala terjatve upnikov, morajo o tem nemudoma obvestiti Agencijo. Gre za enega od stečajnih razlogov, Agencija pa se za stečajni postopek odloči tudi v primeru, če sama med opravljanjem nadzora ugotovi, da premoženje zavarovalnice ne zadošča za poplačilo vseh terjatev upnikov zavarovalnice.

Agencija pri pristojnem sodišču vloži predlog za začetek stečajnega postopka, kateremu predloži tudi odločbo o ugotovitvi pogojev za začetek stečajnega postopka. Sodišče izda sklep, proti sklepu pa ni pritožbe. Stečajnega upravitelja imenuje sodišče na predlog Agencije. Zavarovalne pogodbe, ki jih je sklenila zavarovalnica, prenehajo veljati z iztekom tridesetega dne, šteto od objave oklica o začetku stečajnega postopka v zavarovalnici.

3.6.2 PRENEHANJE VELJAVE IN PREKLIC KONCESIJE OZIROMA DOVOLJENJA

Uradno dovoljenje za zavarovalno vrsto preneha veljati:

- če v enem letu po podelitvi oz. razširitvi dovoljenja ni bila izvršena nobena dejavnost,
- če se zavarovalnica odpove obratovanju,
- če se zavarovalni portfelj prenese na druge zavarovalnice.

Dovoljenje tuji zavarovalnici v Avstriji preneha veljati, če le ta izgubi pravico do opravljanja pogodbenega zavarovanja v domači državi.

Po enem letu se še vedno lahko podeli novo dovoljenje, če za to obstaja interes zavarovalnice za to.

Uradno dovoljenje je preklicano:

- če predpostavke za dodelitev le-tega niso izpolnjene,
- če zavarovalnice v predvidenem roku niso izpolnile pogojev o solventnosti in finančnega načrta,
- če zavarovalnice kršijo nekatere obveznosti, do katerih so zavezane po VAG.

Ko preklic uradnega dovoljenja nastane, se zavarovanja ne morejo več sklepati, že obstoječa pa se morajo zaključiti. Po preklicu je FMA dolžan sprejeti ukrepe, s katerimi bodo zaščiteni interesi zavarovancev.

Če nastopi eden od predpisanih razlogov za prenehanje dovoljenja za opravljanje zavarovalnih poslov, izda Agencija poseben ugotovitveni sklep, kar pomeni, da zavarovalnica ne sme več sklepati novih zavarovalnih poslov. Dovoljenje preneha v naslednjih primerih:

- *če zavarovalnica ne začne poslovati v šestih mesecih od izdaje dovoljenja,*
- *če zavarovalnica preneha opravljati zavarovalne posle za več kot eno leto,*
- *z začetkom stečajnega postopka oziroma postopka prisilne likvidacije,*
- *s koncem redne likvidacije zavarovalnice,*
- *s prenosom vseh zavarovalnih pogodb na drugo zavarovalnico.*

Eden od ukrepov nadzora je tudi odvzem dovoljenja. Do njega pride, če je bilo dovoljenje zavarovalnice pridobljeno z navajanjem neresničnih podatkov. Z odločbo o odvzemu dovoljenja lahko Agencija hkrati izreče, da se odvzem ne bo izvršil, če zavarovalnica v času preizkusne dobe (od 6 do 12 mesecev) ne bo izvršila nove kršitve, zaradi katere je mogoče odvzeti dovoljenje.

4 SKLEP

Zavarovalnice se pri svojem poslovanju srečujejo s številnimi tveganji, ki posredno ali neposredno vplivajo na izpolnjevanje obveznosti do zavarovancev. Tveganja so lahko tehnična, naložbena ali druga kot npr. slabo vodstvo, tveganja s poroštvi drugim družbam in podobno.

Prav zaradi pomembnosti zavarovalnic pri prevzemanju tveganja, vršijo vlade nadzor nad njihovim poslovanjem oziroma urejajo zavarovanje. Ureditev je seveda določena z državno zakonodajo, države članice Evropske unije pa morajo v svoje zakonodaje vključiti tudi direktive Evropske unije.

Za poslovanje zavarovalnic je značilna stroga državna kontrola, ki je predpisana z zakonom in se nanaša na pogoje ustanavljanja, poslovanja, upravljanja in njihovega prenehanja. S tem je zagotovljena varnost, katere naj bi bili deležni zavarovanci pri posamezni zavarovalnici.

Pri nacionalnem urejanju se pojavljajo tudi slabosti, kot je zmanjšanje konkurence in delovanje tržnih sil.

Cilj EU je oblikovanje enotnega notranjega trga na področju zavarovalništva. Da bi to dosegli, je potrebno uskladiti nacionalne regulacije. Po odpravi mednarodnega poslovanja nastopijo Evropske zavarovalne direktive, katere mora vsaka država članica vključiti v svojo domačo zakonodajo, tako da je s tem zagotovljena neka poenotenost na zavarovalnem trgu EU.

Poznamo tri generacije direktiv na področjih premoženjskega zavarovanja, življenjskega zavarovanja in na drugih področjih, ki zajemajo pozavarovanje, sozavarovanje, zavarovalni zastopniki in posredniki, kreditna zavarovanja,... Evropske zavarovalne direktive so postopoma prerasle iz pravice do prostega ustanavljanja zavarovalnic ter načela prostega opravljanja storitev v sistem izvajanja zavarovalne dejavnosti v tuji državi članici na osnovi dovoljenja in nadzora domače države članice.

Tretja generacija direktiv je povzročila napredek liberalizacije zavarovalništva na vseh področjih.

Urejene domače zakonodaje so osnova za uspešno nacionalno regulativo.

V Republiki Avstriji segajo začetki državnega nadzora že v sredino 19. stoletja. Z začetkom 20. stoletja so dobili prvo zakonodajo, ki je veljala vse do današnjega Zakona o zavarovalnem nadzoru. Le-ta je imel tudi velik vpliv na oblikovanje prvega slovenskega zakona, Zakona o zavarovalnicah, saj so bili nekateri členi dosledno povzeti. Naš stari zakon ni dovoljeval

ustanavljanja zavarovalnic tujcem in tako ni izpolnjeval zahtev EU in načela prostega ustanavljanja. Zakon je bilo potrebno spremeniti in tako smo dobili nov Zakon o zavarovalništvu.

Omenjena zakona, torej avstrijski in slovenski, sta si v marsičem podobna, kar je konec koncev tudi najbolj pomembno. Čez eno leto bo zavarovalniški trg EU večji še za 10 držav in njegovo poenotenje bo še težje. Države nečlanice, ki morajo v skladu z direktivami EU še preoblikovati oziroma popraviti svoje zakonodaje, bi si lahko za vzor vzele države, ki imajo visoko stopnjo državne regulacije.

Republika Avstrija je, kot članica EU, zelo dosledno upoštevala navodila o vključevanju evropskih zavarovalniških direktiv v svojo zakonodajo. Regulacija zavarovalništva v državi je na visokem nivoju, državni nadzorni organ (FMA) pa ima zelo široke pristojnosti, saj nadzira celoten finančni trg v državi.

Z novim zakonom je tudi v Republiki Sloveniji državni nadzorni organ, Agencija za zavarovalni nadzor, pridobil večja pooblastila, s tem pa se je tudi izboljšala državna regulativa.

Slovenski Zzavar je napisan zelo razčlenjeno in nedvoumno, tako da omogoča hitro in razumljivo spoznavanje domače zakonodaje tudi nestrokovnemu bralcu, medtem ko je VAG oblikovan bolj zapleteno in nesistematično. Vzrok temu lahko najdemo v dejstvu, da je bil VAG sestavljen že leta 1978 in ga od takrat sproti popravljajo, vendar v osnovi ostaja isti.

LITERATURA

1. Aaronovitch Sam, Samson Peter: The insurance industry in the countries of the EEC. Luxemburg : Office for official Publications of the European Communities, 1985. 233 str.
2. Bijelić Mile: Zavarovanje in pozavarovanje. Ljubljana : Art agencija, 1998. 343 str.
3. Borak Neven: Evropski zavarovalniški trgi. Bančni vestnik, Ljubljana, 49 (2000), 10, str. 30 -34
4. Cartter Robert L., Dickinson Gerard M.: Obstacles to the Liberalization of Trade in Insurance. Hertfordshire : Harvester Wheatsheaf, 1992. 191 str.
5. Doler Renata: Sistemi zavarovalnega nadzora. Magistrsko delo. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1998. 94 str.
6. Flis Slavko: Zbrani spisi o zavarovanju, IV. knjiga. Ljubljana : Slovensko zavarovalno združenje, GIZ, 1999. 606 str.
7. Hartman Rasto: Dinamični učinki integracije in drugih sprememb v okolju na zavarovalstvo Evropske skupnosti. Doktorska disertacija. Ljubljana : Ekonomska fakulteta, 1994. 228 str.
8. Hausmaninger Herbert: Avstrijski pravni sistem. Ljubljana : Cankarjeva založba, 2002. 338 str.
9. Ivanjko Šime et al.: ABC zavarovalništva s praktičnimi primeri. Maribor : Založba Kapital, 1999. 103 str.
10. Krejci Heinz, Weilingner Arthur: Gesetze, Verordnungen und ausgewählte Materialien. Wien : Österreichisches Versicherungsrecht, 1992. 477 str.
11. Odar Marjan: Poročanje zunanjim uporabnikom računovodskih informacij za leto 2002. IKS, Ljubljana, 2003, 1-2, str. 23,24
12. Pavliha Marko: Zavarovalno pravo. Ljubljana : Gospodarski vestnik, 2000. 371 str.
13. Pool Bill: The creation of the internal market in insurance. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1990. 126 str.

VIRI

1. Finanzmarktaufsichtsbehördengesetz (BGBl. I Nr. 97/2001 idF, BGBl. I Nr. 45/2002).
2. Versicherungsaufsichtsgesetz (BGBl. Nr. 569/1978 in der Fassung der Bundesgesetze BGBl. NR. 370/1982, 567/1982, 558/1986, 181/1990, 281/1990, 475/1990, 10/1991, 411/1991, 625/1991, 13/1992, 769/1992, 458/1993, 532/1993, 505/1994, 652/1994, 23/1995, 304/1996, 447/1996, 753/1996, 757/1996, I 126/1998, I 153/1998, I 49/1999, I 106/1999, I 124/1999, I 177/2000, I 97/2001, I 11/2002, I 24/2002 und I 46/2002).
3. Zakon o zavarovalnicah (Uradni list RS, št. 64/94).
4. Zakon o zavarovalništvu (Uradni list RS, št. 13/2000, 91/2000 in 21/2002).